

GYVENIMAS LIETUVOJE

Pensija. Džiaugsmas ar nusivylimas?

Dr. Leonas Milčius

Tikriausiai nė vienas neiškinys žmogaus gyvenime nesuvokiamas taip skirtingai, kaip pensija. Tai ne tik pagrindinis pajamų šaltinis antroje gyvenimo pusėje, bet ir visai skirtingas gyvenimo būdas, nauja padėtis visuomenėje. Pensija yra tarsi grąžinta ankstesnio atlyginimo dalis, negauta už darbą geriausiais gyvenimo metais. Tačiau šiandien į pensiją jaunas žmogus, valdininkas ir pats pensininkas žiūri taip skirtingai, kaip tie trys neregijai, iš kurių vienas palietęs dramblio straublį, antras – koją, o tretysis – uodegą, bandė pasakyti į ką panašus pats dramblys.

– Aš dirbau ir visą laiką mokėjau didžiulius mokesčius. Visą laiką dalį atlyginimo iš manęs atimdavo nesiklausdami. Dabar atėjo laikas ją grąžinti. Gera pensija, o ne išmalda man priklauso, – tvirtina pensininkas. Ir jis yra teisus.

– Kas iš tų ankstesnių mokėjimų? Dabartinio "Sodros" biudžeto, iš kurio mokamos pensijos, jie nei šildo, nei šaldo. Pensijas mokėti reikia šiandien ir jos bus tokios, kaip mes nuspręsimė ir kiek surinksime mokesčių, – aiškina valdžios viršūnės. Ne vien aiškina, bet ir daro, t.y. mažina pensininkų skaičių, juos skirsto į privilegijuotus ir eilinius, nuolat keičia pačią pensijos savoką.

– Kodėl iš manęs turi atimti mano pinigus ir juos atiduoti kažkokiems pensininkams? Ar aš žinau, nuo kada ir kokią pensiją pats gausiu? Gal nuo 62.5 metų, o gal nuo 65 arba net nuo 70?

Man dabar reikia pinigų! Jei nusipirksiu žemės arba namą, įkursiu savo verslą, užauginsiu vaikus, tai ir senatvėje turėsiu pragyvenimą, – taip mąsto vos pradėjęs dirbti jaunas žmogus.

Taigi, patenkintų lyg ir nėra. Dabartinė pensijų sistema, pagrįsta moralinio solidarumo principu – "Dabartinė dirbančioji karta privalo išlaikyti senąją kartą" – netinka perdėtam privačios nuosavybės garbinimo ir turto kaupimui laikotarpiui.

Bet kokios sėkmingos reformos kertiniai akmenys privalo būti: nepriekaištingas aiškumas, pastovumas ir teisingumas. Jei to nėra, kyla sumaištis ir nepasitenkinimas. Todėl netrukus dabartinė pensijų sistema Lietuvoje turės būti smarkiai keičiama.

Kaip bekritikuotume Lietuvos pensijų sistemą, vis tik privalome pripažinti, kad tikrai sunkiu ekonominiu laikotarpiu ji pakenčiamai veikė ir daugeliui žmonių iki šiol buvo vieninteliu išgyvenimo garantu. Tai patvirtina ir gyventojų pajamų sudėtis, kurioje pensijų ir pašalpų dalis yra gana ženkli. 1996 m. ji sudarė apie 21,6 proc. visų vidutinių piniginių pajamų vienam namų ūkio nariui, o kaime – net 36,4 proc.

Dabartiniu metu pensijas gaunantys asmenys skirstomi net į 13 skirtingų kategorijų:

1 lentelė

Pensijų rūšys ir jų gavėjų skaičius	
Pensijų rūšys	Pensijų gavėjų skaičius (tūkstančiais)

Valstybinio socialinio draudimo iš jų:

senatvės	879.8
invalidumo	655.3
ištarnauto laiko	147.0
maistintojo netekimo	2.4
našlių ir našlaičių	47.8
Šalpos (socialinė)	27.3
Valstybinės (specialios)	50.3

Valstybinės (specialios) iš jų:

I laipsnio	80.6
II laipsnio	0.2
mokslininkų	1.7
nukentėjusių asmenų	1.5
pareigūnų ir karių	70.9
personalinės	5.2
Pensijos, kurias moka Rusija	0.1

1996 m. pensijas gavo daugiau nei 1,010 tūkst. gy-

JAV – LIETUVA:
BENDRADARBIAVIMAS STIPRĖJA

Ohio valstijos gubernatorius George V. Voinovich su jam skirtu Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus laišku, kurį įteikė LR Garbės konsulė Ingrida Bublienė. Šiame laiške Prezidentas V. Adamkus padėkojo gubernatoriui už pagalbą, rengiant bendradarbiavimo tarp Lietuvos ir JAV Ohio valstijos – pramonės, žemės ūkio, sveikatos bei aplinkos apsaugos srityse. Programų koordinatore paskirta konsulė I. Bublienė.

ventojų. Šiomet pensijos gavėjų skaičius viršijo 1,017 tūkst. asmenų. Dirbančiųjų skaičius iki 1995 metų mažėjo, o šiek tiek didėti pradėjo tik 1996 metais. Tuo tarpu, išmokos pensijoms didėja gana sparčiai.

2 lentelė
Pensijų dydžio kitimas

Metai	Išmokama pensijoms (mln. Lt)
1996	1958.8
1997	2484.4
1998*	2856.6

* numatyta metiniame "Sodros" išlaidų biudžete.

Nežiūrint į tai, kad skaitine reikšme vidutinė pensija lyg ir nuolat didinama (žr. 3 lentelę), tačiau pagal perkamąją galią ji nuo 1993 metų didėja labai nežymiai ir tesudaro apie 40 proc. 1990 metų pensijos perkamosios galios.

Tie, nuo kurių sprendimų priklauso realus pensininko pragyvenimas, priversti spręsti lygtį su trimis nežinomaisiais: pensijų fondas, pen-

sininkų skaičius ir pensijų dydis. Vyriausybė, negalėdama smarkiau padidinti metinio pensijų fondo, sukuria tik iliuzinį pensijų augimą. Kai ir to nepakanka, pereinama prie pensininkų skaičiaus mažinimo. Juo labiau, kad ir formalus pretekstas atsiranda. Tai pavyzdžiai iš Europos Sąjungos šalių, kuriose senatvės pensijos amžius prasideda nuo 65, o kai kur net nuo 67 metų. Pasirinktas kelias mokėti didesnes pensijas, bet mažesniai gyventojų skaičiui, lyg ir artina Lietuvą prie Vakarų standartų. Tačiau daliai gyventojų daroma nepataisoma žala, nes tikimybė sulaukti pensijos ir tokiu būdu atgauti nors dalį sumokėtų mokesčių labai sumažėja.

3 lentelė
Vidutinė senatvės pensija (litalais)

Metai	Pensijos dydis
1993	55.7

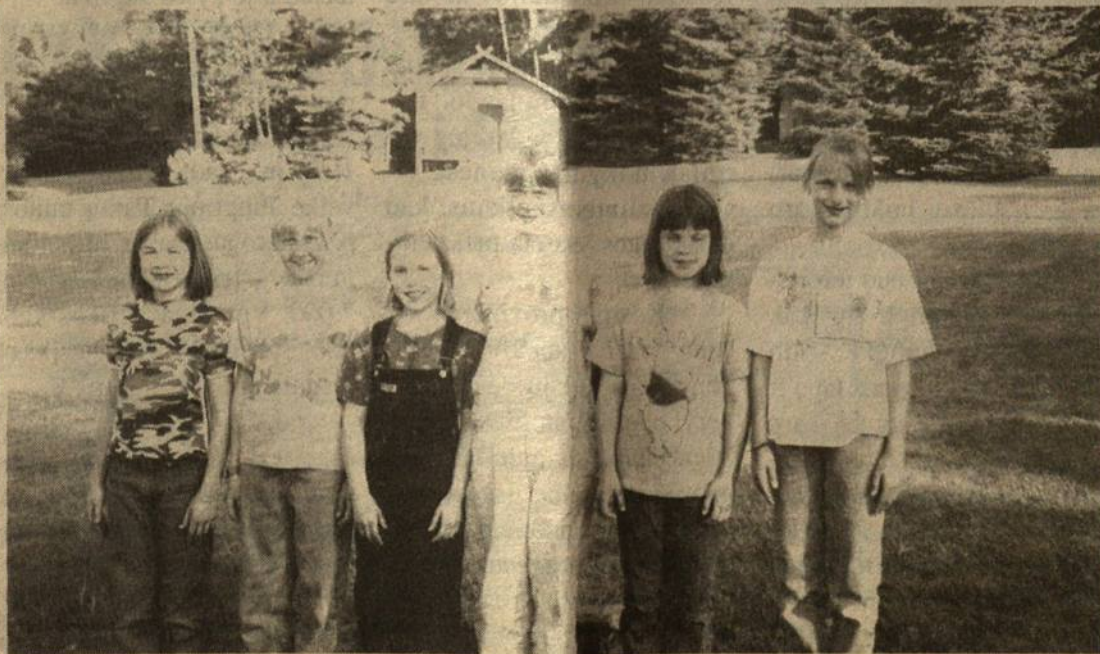
(Nukelta į 4 psl.)

4 lentelė

Gyventojų skaičius pagal amžiaus grupes 1997 m. (tūkst.).

Amžiaus grupės	Visi gyventojai skaičius	Vyrai proc.	Moterys skaičius	proc.
Visi gyventojai	3707.2	100	1749.0	100
iki 19 metų	1049.1	28.3	535.1	30.6
20 - 59 m.	2007.3	54.1	975.7	55.8
60 - 64 m.	190.6	5.1	80.2	4.6
65 - 69 m.	171.5	4.6	66.4	3.8
70 ir daugiau	288.7	7.8	91.6	5.2

SUDIE, VASARA! SVEIKA, MOKYKLA!

"Neringos" stovyklautojos.

Girdėta iš Vilniaus

• **LAISVĖS GYNĖJŲ ATMINIMUI.** Lietuvos Prezidento Valdo Adamkaus nuomone, Tuskulėnų memorialas sostinėje turėtų tapti pagrindine visų laisvės kovotojų pagerbimo vieta, kur kritusius už Lietuvos laisvę pagerbtų Lietuvos žmonės ir užsienio delegacijos. "Vilniuje turėtume šventą vietą, kur pagerbtume tuos, kurių dėka esame laisvi, kur galėtume susikaupti ir pasimelsti", - sakė V. Adamkus, penktadienį apsilankęs būsimo memorialo vietoje. Šalies vadovas čia susitiko su KGB aukų kapavietės tyrinėtojais, memorialo bolševikų teroro aukoms projekto autoriais, atsakingais Vilniaus savivaldybės ir kultūros ministerijos pareigūnais. Istorikų duomenimis, masinėse kapavietėse buvusio Tuskulėnų dvaro teritorijoje buvo užkastos 766 sovietinio režimo aukos - 1944-1947 metais KGB rūmuose sušaudomi žmonės, tarp kurių - žinomi visuomenės veikėjai, dvasininkai, pasipriešinimo dalyviai.

• **SAVO BĖDAS - ANT KAIMYNŲ SPRANDO.** "Rusija smogė maitų smūgį Lietuvos eksportuotojams", praneša "Lietuvos ryto" priedas "Vartai". Rusijos vyriausybė įvedė papildomus 3 proc. muitus visoms įvežamoms į šalį prekėms, taip pat padidino importuojamos produkcijos pridėtinės vertės mokestį nuo 8 iki 20 procentų. Rusija "kol kas nemato jokių galimybių" pasirašyti laisvosios prekybos sutartį su Lietuva.

• **SKOLININKAI RUSIJOJE NEBAUDŽIAM.** Apytiksliais skaičiavimais, vien Nepriklausomų Valstybių sandraugos šalyse Lietuvos Turto banko klientai yra praradę apie 200 mln. litų. Turto banko valdybos pirmininkas E. Maldeikis nesiima spėlioti, kurią dalį kreditų įmanoma susigrąžinti iš Nepriklausomų Valstybių sandraugos šalių.

• **PREMJERAS RAMINA.** Nėra jokių ekonominių priežasčių Rusijos finansinei krizei persimesti į Lietuvą, ketvirtadienį Vilniuje spaudos konferencijoje pareiškė Ministras Pirmininkas Gediminas Vagnorius. "Rūpestį mums kelia ne krizės persimetimo galimybė, bet kai kurių politikų ar politikuojančių ekspertų noras pasireikšti sensacingomis kalbomis ar pagąsdinimais apie krizę", - sakė premjeras. Jis patvirtino, kad dėl krizės Rusijoje gali nukentėti tik kai kurios Lietuvos įmonės, sudariusios rizikingas sutartis rubliais. G. Vagnorius nurodė, kad vyriausybė iš anksto pasiruošė galimiems sukrėtimams. Šiemet užsienio valiutos rezervai padidėjo 600 mln. JAV dolerių. Šiuo metu jie sudaro 1 milijardą 669 milijonus JAV dolerių, arba 6 milijardus 676 milijonus litų. Užsienio skola siekia 6 milijardus 47 milijonus litų.

• **LDDP "TEZĖS".** Premjero G. Vagnoriaus atstatydinimo siekianti LDDP frakcija paskelbė septynias interpeliacijos tezes. G. Vagnorius kaltinamas valdininkų gerovės puoselėjimu, valdymo biurokratizavimu, "švarių rankų komisijos" sužlugdymu, nesumažėjusia mokesčių našta, privatizavimo pajamų pravalgymu ir nesugebėjimu pažaboti nusikalstamumą. Seimo užkulisiuose minima ir galimo pretendento į premjero postą pavardė - tai "Vidmantą Žiemelį artimiausioje Vytauto Landsbergio aplinkoje nukonkuravęs Vilniaus meras Rolandas Paksas" - rašo "Verslo žinios".

• **APKALBOS.** Prezidentas Valdas Adamkus ir jo gydytojas paneigė bulvarinės spaudos pranešimą apie tai, jog šalies vadovas neva serga vėžiu. Šmeižtą paskleidė laikraštis "Lietuvos žinios". V. Adamkaus sveikatos būklę stebi Vilniaus universiteto ligoninės "Santariškių klinikos" skyriaus vedėjas, medicinos mokslų daktaras Remigijus Nargėla. Jis žurnalistas patvirtino, kad Prezidentas yra visiškai sveikas.

• **PREZIDENTAS APIE ATOMINĘ ELEKTRINĘ.** Prezidentas V. Adamkus tvirtina, kad Ignalinos atominė elektrinė bus uždaryta po 15 metų - 2013-aisiais, skelbia "Respublika". Tačiau Lietuva labai priklauso nuo šios elektrinės, tiekiančios 80 proc. elektros energijos. V. Adamkus neatmeta galimybės, jog Lietuva gali ir toliau naudoti branduolinę energiją, tačiau pritaikiusi Vakaruose pagamintus reaktorius. Valstybės vadovas pabrėžė, kad šiuo metu atominė elektrinė nekelia pavojaus nei Lietuvai, nei kaimyninėms valstybėms.

• **NUOSPRENDIS.** Floridos valstijos (JAV) teismas nuteisė 30-metį Aleksandrą Pogrebežskį ir 37 metų Aleksandrą Daričevą, kurie pripažinti kaltais mėginę už 1,3 mln. JAV dolerių parduoti 40 priešlėktuvinių raketų "Strela" ir "Igl'a" JAV specialiųjų tarnybų agentams, apsimesusiems Kolumbijos narkotikų kartelio nariais. Teismas jiems skyrė trejus metus laisvės atėmimo. Kai praėjusių metų birželio 27 d. jie buvo sulaikyti Jungtinėse Amerikos Valstijose, Lietuvos generalinė prokuratūra išsiuntė JAV teisėsaugininkams priminimą, kad tebegalioja prašymas sulaikyti ir perduoti Lietuvai A. Pogrebežskį - čia jis turi būti teisiamas už padarytą nusikaltimą. Atsakymo į šį ir dar vieną Generalinės prokuratūros teisinės pagalbos prašymą, išsiųstą į JAV teisingumo departamentą, negauta iki šiol. (Pagal Eltos pranešimus)

Iš visur - apie viską

Algirdas Pužauskas

Kanadoje Britų Kolumbijos valdžia jau rimtai svarsto, ar nevertėtų dalinti heroiną Vancouver miesto narkomanams, kad jie, norėdami įsigyti narkotikų, neitų plėšikauti arba nesiimtų kitos nusikalstamos veiklos. Šiemet nuo per didelės heroino dozės žuvo 224 žmonės. Nustatyta, kad heroinas, kuris pasiekia Kanadą, yra "švaresnis", t.y. turintis mažiau priemaišų. Todėl jis yra daug stipresnis. Kai kurie vartotojai, to nežinodami, paima jo per daug.

Kanados sveikatos agentūra pritaria sumanymui išbandyti heroino dalinimą. To sumanymo rėmėjai nurodo, jog Šveicarijoje toks būdas buvo išbandytas 1994-1996 metais. Ten 1,146 "heroino vergai" gaudavo jo tris kartus

NARKOTIKAI - VELTUI?

per dieną. Įrodinėjama, kad pradėjus įgyvendinti šį planą, labai sumažėjo nusikaltimų, kai kurie narkomanai susirado darbą, apsigyveno paduriuose namuose. Panašus narkotikų naudojimo būdas išbandytas ir Olandijoje.

Šio sumanymo kritikai nurodo, kad kova prieš narkotikus yra daug sudėtingesnė. Kodėl išimtis suteikta heroinui? Juk ir kokaino mėgėjams galima būtų jo parūpinti veltui, kad jiems nereikėtų vagiliauti. Sergantiems alkoholizmu reikėtų siūlyti veltui pasigerti, o visas išlaidas padengtų mokesčių mokėtojai.

Ramiame JAV-Kanados pasienyje dirba muitininkai ir kiti pareigūnai, kontroliuojantys sienos perėjimo vietas. Šiemet labai padaugėjo bylų, iškeltų už marihuanos įvežimą į JAV. 1994 m. pasienyje buvo sučiupta 10 kontrabandininkų, gabenusių kanapes, o šiemet tokių atvejų jau buvo net 79. Ir tai tik viename Blaine miestelyje, esančiame tarp Britų Kolumbijos ir Va-

šingtono valstijos.

Narkotikų specialistai tvirtina, kad Britų Kolumbijos gyventojai išmoko auginti labai stiprią "žolę". Vietnamo karo metu į Kanadą privažiavo daug jaunų amerikiečių, besislapstančių nuo karinės prievolės. Jie atsivežė ir pomėgį rūkyti kanapes. Tuometinė kanapė, o tiksliau sakant, jos cheminis turinys, žinomas kaip THC, buvo gal 2% stiprumo. Vėliau atsirado "stipri žolė" iš Havajų salyno - 10-12% laipsnių, o dabar Britų Kolumbijos produktas yra visų žolių karalius su maždaug 30% stiprumo THC.

Žinoma, už tokių svaiginančių rūkalų kilogramą tenka mokėti apie 7,000 dolerių. Vancouver gyventojas, žurnalo "Cannabis Canada" leidėjas Marc Emery, tvirtina, kad apie 10% Britų Kolumbijos gyventojų arba patys rūko arba augina marihuaną. Tą žolę nesunku auginti. Emery rašo, kad reikia tik gerų sėklų ir karvės mėšlo.

FINANSŲ KRIZĖ RUSIJOJE

Nežiūrint Vakarų valstybių pastangų sustiprinti Rusijos finansinę padėtį, rugpjūčio 17 d. jos Centrinis bankas ir Finansų ministerija ėmėsi žygių, kurie faktiškai nuvertino Rusijos rublį. Tas nuvertinimas garantuoja infliaciją. Ypač pakils maisto produktų kainos, nes pusę suvartojamo maisto Rusija įsiveža.

Rusija 90-čiai dienų atidėjo skolų mokėjimą užsieniui. Rusijos Dūmos opozicijos vadovas, kompartijos pirmininkas Genadij Ziuganov pareiškė, kad prezidentas B. Jelcin kartu su rublio devalvavimu sumažino ir savo vertę. Maskvos akcijų biržoje jau rugpjūčio 13 d. kilo panika: rublio vertė krito 34 pro-

centais. Spėjama, kad daug Rusijos bankų bankrutuos. Kai kurie bankai jau skundėsi, kad nebeturi JAV dolerių, kurių reikalauja taupytojai. Užsienio korespondentai rašo, kad maskviečiai daugiausia kaltina prezidentą B. Jelciną, nes jis visai neseniai pažadėjo neleisti, kad rublio vertė nukristų.

Keliais sakiniiais

• Rugpjūčio 15 d. Šiaurės Airijoje nauja airių kovotojų prieš britų okupaciją grupuotė Omagh mieste susprogdino galingą bombą, paslėptą automobilyje. Žuvo 28 žmonės, sužeista daugiau kaip 200. Grupuočiai pasivadino "Tikroji IRA". Kaip žinoma, senoji IRA (Airių respublikos armija) yra politinės airių partijos Sinn Féin karinė ranka, kuri jau 13 mėnesių laikosi karo paliaubų.

Tarp žuvusių nuo teroristų buvo 14 moterų ir 7 vaikai. 11-kos sužeistųjų būklė - itin sunki. Teroro aukomis tapo ir katalikai, ir protestantai. Tarp sužeistųjų yra moksleivių ekskursijos iš Ispanijos dalyviai. Du ispanai žuvo, 11-ka gydoma ligoninėje. Policija jau suėmė penkis asmenis.

• Albanijoje vyko NATO

kariuomenės pratybos, trukusios penkias dienas. Dalyvavo 1,700 karių iš 14 valstybių. Nors organizatoriai pabrėžė, kad pratybos neturi nieko bendro su Jugoslavijos Kosovo provincijos albanų kovomis, kurios jau baigiasi, tačiau NATO pietinio sparno vadas JAV admiralas Joe Lopez pareiškė spaudai, jog kariniai mokymai praneša visiems suinteresuotiems, kad mūsų jėgos yra čia pat, netoli esė.

• Kosovo provincijos albanų vadai nesutaria, kas turėtų vadovauti jų delegacijai derybose dėl ateities siekių. Vieni kalba tik apie laisvę ir nepriklausomybę, išsivadavimą iš serbų valdomos Jugoslavijos. Kiti pasitenkintų albanų autonomija, kurią jie turėjo iki 1989 metų. Jungtinių

Tautų pabėgėlių įstaiga teigia, kad kovos veiksmai privertė net 64,000 žmonių palikti Kosovo provinciją, o dar apie 167,000 liko miškuose ir kalnuose netoli savo namų, tačiau bijo į juos sugrįžti.

• Atsinaujino kovos Angoloje tarp marksistinės vyriausybės ir dešiniųjų sukilėlių. Paliaubos buvo įvestos 1994 m., kada Angoloje dar veikė Jungtinių Tautų taikos prižiūrėtojai. Dabar jų beliko mažai - tik 700 iš buvusių 7,000. Vėl dega Afrikos kaimai, sproginėja žemėje įkastos minos.

• JAV vadovybė rugpjūčio 20 d. smogė arabų teroristų organizacijoms. Iš karo laivų, plaukiojančių Arabų jūroje paleistos raketos pasiekė Afganistane, netoli nuo (Nukelta 1,3 psl.)

Redaktoriaus skiltis

ĮVAIZDIS

Du galingos užsienio šalies, į kurią jau ne kartą užtarimo ir pagalbos kreipėsi (ir ateityje kreipsis) Lietuva, piliiečiai apsilankė mūsų tėvynėje. Du pagyvenę žmonės norėjo apžiūrėti Zapyškio bažnyčią. Jie atvažiavo į šį miestelį išsinuomotu automobiliu. Graži gamta skatino ilgiau čia pabūti, pasivaikščioti, pailsėti. Tačiau staiga jie buvo apsupti keletos banditų, paklupdyti, o po to surišti ir suguldyti ant žemės. Iš jų atimtas automobilis ir jame buvę daiktai bei pinigai. Vienas iš ginkluotų plėšikų kalbėjęs angliškai. Visą šio, "Lietuvos rytė" aprašyto nusikaltimo istorija rodo, kad tai nebuvo kokių nors netoliese atsitiktinai pasipainiojusių valkatų sumanymas.

Ar ši amerikiečių pora tikėjosi, kad netoli nuo bažnyčios, tokiam iš pažiūros ramiam miestelyje sutiks nusikaltėlius? Kokį Lietuvos įvaizdį jie išsiveš į namus? Ką sugrįžę pasakos savo giminėms ir kaimynams?

Praėjo tik pora dienų. Ir štai vėl naujas banditų antpuolis. Vėl nukentėjo JAV įmonės darbuotojas. Jis sumuštas ir apiplėštas. Policininkai įsitikinę, kad žmogus buvo sekamas. Nusikaltimas įvykdytas žaibiškai...

Ar kas nors jau suskaičiavo, kiek užsieniečių vien per paskutiniuosius metus tapo nusikaltėlių aukomis? Kiek kartų buvo užpulti Lietuvoje įsikūrusių jų įmonių darbuotojai? Kiek kartų grąsinta šias įmones išsprogdinti? Kiek kartų buvo užpulti diplomatiniai įstaigų tarnautojai, pavogti ambasadų automobiliai. Matyt, gana įdomus vaizdas išryškėtų, suskaičiavus ir atidžiai išnagrinėjus duomenis apie tokio pobūdžio nusikaltimus. Tik kol kas negirdėti, kad kas nors Lietuvoje tuo domėtųsi. Kol kas auga tik nusikaltimų skaičius ir dažnumas...

Dar pirmaisiais Sąjūdžio veiklos metais ne kartą

kalbėdavomės, kad nepriklausomybę atkūrusiai Lietuvai labai svarbu pritraukti užsienio kapitalą. Kartu su juo ateitų tobulesnė gamybos technologija, būtų iš esmės atnaujintos įmonės, jų produkcija lengviau skintųsi keilą į rinką. Investicijų augimas taptų patikimu valstybės saugumo garantu.

Žinoma, veltui niekas nieko nedalina. Deja, niekas neruošė naujo Maršalo plano, kurį įgyvendinant būtų atkurtas sovietų imperijos nuniokotų valstybių ūkis. Tenka taikytis su rūsčia tikrove, kurioje viešpatauja kieti naudos ir konkurencijos principai. Reikia galvoti ne tik apie vienadienes lengvatas, kurias gali pažadėti vakarykščiai Lietuvos valdytojai. Juk tokių pažadų vertė — labai gerai žinoma.

Tačiau analizuojant Lietuvos gyvenimą, išryškėja keisti sutapimai. Kad prieš Vakarų kapitalą įnirtingai kovoja atviri Lietuvos nepriklausomybės priešininkai ir persidažiusieji kompartiečiai, nieko neturėtų stebinti. Bet kodėl su jais toje pačioje pusėje šūkauja ir kai kurie politikieriai, ne kartą įrodinėję, kad su LDDP niekada nesiels į jokių sandėrius? Koks amaras jų galvelės apsėdo? Nejaugi tokius veiksmus, kaip bėgiojimai į Generalinę prokuratūrą arba Konstitucinį teismą sąlygoja tik neišsipildžiusios rinkiminės ambicijos? Juk ne vienam tokių reksmingų pareiškimų autoriui ir pačiam aišku, kad būdamas Vyriausybės vadovu ar kito atsakingo pareigūno vietoje, jokių papildomų milijonų už parduodamas įmonių akcijas nebūtų gavęs. Vienintelis dalykas, kurį galėjo pasiekti, būtų buvęs sutarties su rimtais investuotojais nutraukimas. Tik ar tokia derybų baigtis būtų prisidėjusi prie valstybės įvaizdžio kūrimo? Ar nesupainiota demokratija su anarchija, kai vieni plėšikauja, kiti rėkauja?

Juozas Žygas

Kol žmogus yra toks, koks jis yra dabar, tai karai buvo ir bus! Juk visi karai pradedami gana gražiais šūkiais. Karius į frontą išlydi ir palaimina dvasiškai.

Antrasis pasaulinis karas kilo todėl, kad Versalio Taikos sutartyje jau buvo pasėta būsimojo karo sėkla. Vokietija buvo pažeminta ir apiplėšta. Buvo atimtos visos jos turėtos kolonijos ir užkrautos milžiniškos reparacijos. Net kariuomenę ji tegalėjo turėti maždaug tokia, kaip Lenkijos. Tokio pažeminimo vokiečiai užmiršti negalėjo.

Pirmajam karui besibai-giant, sugriuvo Rusijos imperija. 1917 m. revoliucija nušlavė Romanovų dinastiją, bet ji nenušlavė rusiško imperializmo. Slavofilų iškaba buvo pakeista į dar grėsmingesnį "pasaulinės revoliucijos ir proletariato diktatūros" šūkį. Tačiau po juo slėpėsi tas pats rusiškasis imperializmas.

Prancūzija, kuri tuomet buvo Europos žandaras, nujausdama komunizmo pavojų, ryžosi jį sustabdyti. Ji pradėjo organizuoti vadinamąją "sanitarinę zoną", kad komunizmo bakterijos į Europą ne-

plistų. Savo partneriu ji pasirinko Lenkiją. Joje rado tal-kininką — J. Pilsudskį, kilusį iš sulenkėjusių žemaičių bajorų, svajojusį apie Žečpos-politos (Rzeczpospolita) atkūrimą "nuo jūrų iki jūrų".

Prancūzija savo bendrininkus rėmė kariškai ir politiškai. Nors Lenkija jai skirta vaidmens pilnai neatliko, bet kaimynų sąskaita pati gerokai padidėjo. Tautiniu atžvilgiu ji tapo labai mišria valstybe: lenkų joje tebuvo tik 55 %. Jos sumanymas sudaryti sąjungą, į kurią iš pradžių įeitų Baltijos valstybės, nepasisekė. Lenkams atplėšus Vilnių, Lietuva į tokią sąjungą jungtis griežtai atsisakė. Išskyrus Prancūziją, daugiau draugų Lenkija neturėjo. Ji buvo lyg pritvinkusi votis, kuri kiekvienu metu galėjo sprogti.

Vokietijai ir SSRS pasirašius sutartį, kiekvienas suprato, kad pirmiausia ji yra nukreipta prieš Lenkiją. Parako statinės buvo parengtos — reikėjo tik kibirkšties. Kadangi noras ją rasti buvo labai didelis, kibirkštis atsirado. Buvo inscenuotas netoli sienos esančios vokiečių radijo stoties užpuolimas. Žinoma, kaip scenarijuje buvo numatyta, užpuolikai buvo "atmušti" ir pasitraukė, palikę keletą slaviškai atrodančių lavonų. To užteko, kad prapliuotų vokiečių propaganda, o kartu su ja ir bombonešiai.

Tai rodė, kad viskas buvo iš anksto suplanuota.

1939 rugsėjo 1-osios radijo žiniose buvo kalbama tik apie karą, protarpiais pajavirinant jas pranešimais apie oro antpuolius. Mūsų tie antpuoliai nejaudino. Terūpėjo tik, kad nebombarduotų Vilniaus arba Gardino. Dar nebuvo užmirštas lenkų ultimatus, kuomet Vilniaus gatvėse skambėjo: "Maršale, vesk mus į Kauną!" Todėl galvojome: tegul ir lenkai pamoką gauna.

Kadangi valdžios sluoksniai, bent paviršutiniškai atrodė visai ramūs, tai ir mes, ypač jaunimas, apie jokių galimus pavojus net negalvojome. Atrodė, kad vokiečiai lenkams tik ragus aplaužys, o paskui viskas savaime pasibaigs. Jokių sunkumų ar nepriteklių nenumatėme.

Tiesa, gyventojams buvo įsakyta pasirūpinti langų užtemdymu. Vakaraus sukaukdavo oro pavojaus sirenos. Viskas buvo įdomu — lyg filme. Geresnėmis žiniomis laikėme tas, kuriose buvo pranešama apie Varšuvos bombardavimą. Mano karta buvo ta, kuri užaugo šūkio "Mes be Vilniaus nenurimsime!" ženkle. Visai nenujautėme, kad mūsų kartai teks ir per ugnį pereiti, ir patiems nuo puolančių lėktuvų slėptis. Bet buvo lemta išlikti!

Iš visur — apie viską

(Atkelta iš 2 psl.)

savo interesus ir padės visų tikėjimų žmonėms visame pasaulyje gyventi laisvai ir nebijoti smurto.

• Kongo prezidentas Laurent Kabila apkaltino Ugandą ir Ruandą bandymais nuversti jo vyriausybę. Tačiau jam kol kas pavyko suorganizuoti tik moralinę paramą iš pietinių kaimynų. Paramą pažadėjo Angolos, Zambijos, Namibijos ir Zimbabvės vyriausybės. Prezidentas L. Kabila naudojosi užsienio šalių parama, kai jis prieš metus nesunkiai nuvertė ilgametį Zairo (dabartinio Kongo) diktatorių Mobutu Sese Seko. Tačiau tie patys sukilėliai, pasodinę L. Kabila į prezidento postą, tvirtina, kad šis pakeitimas netanešė tautai jokios naudos. Kabila naudojosi tutsių genties kariuomene ir padėjo jai persekioti Kongo miškuose hutų genties pabėgėlius, tačiau liepos 27 d. pats paleido tutsių karinius dalinius ir įsakė jiems grįžti namo į Ruandą. Jis pakeitė karinę vadovybę savo asme-

niniais draugais, šeimos ir Katangos genties nariais. Toks elgesys ir sukėlė tutsių sukilimą. Savo patyrusių kareivių Kabila dar neturi, o Ruandos tutsiai yra gerai organizuoti ir puikiai ginkluoti. Dar neaišku, ar Kabila išgelbės kairiųjų kaimynų, kaip Angolos ar Zimbabvės vadovų pažadai.

• Jordanijos karalius Hussein, kuris gydosi nuo vėžio Mayo klinikose, paskelbė oficialų dekretą, kuriame suteikia savo broliui, sosto įpėdiniui Hassanui daugiau konstitucinių teisių, tarp jų ir teisę keisti ministrus bei valdyti valstybę, kol karalius sugrįš.

• JAV Kongreso statistikos biuras paskelbė, jog 1996 m. prezidento rinkimuose dalyvavo vos 54.2 proc. balsavimo teisę turinčių amerikiečių. Apie 4.6 milijonas užsiregistravusių balsuotojų aiškinosi, kad jie "per daug užsiėmę ir neturėjo laiko balsuoti". Dar 3.5 milijono tvirtino, kad jiems rinkimai visai nerūpi.

LIETUVOS VAIKAI

(Tęsinys. Pradžia - 23 nr.)

Algirduką suvyniojome į didžiulius kailinius ir prišome nartos gale. Šalia susėdome abu su kajūru (vežėju). Iš ryto oras atrodė neblogas. Pakelyje sustojome prie mažutės jurtelės, kurioje gyveno jakutai medžiotojai. Ten pamaitinau vaikutį. Atsigėrėme karštos arbatos, sušilome. Pailsėjo ir šunys. Išvykome toliau. Tačiau oras staiga pasikeitė: pakilo vėjas, pradėjo smarkiai pūsti, sutemo. Kelyje orientuotis buvo labai sunku. Kompasas niekas neturėjo, tai buvo tik svajonė. Vėjas švilpė, o pūga kuo toliau, tuo daugiau įsisiautėjo. Girdėjau, kaip sūnelis verkė, bet padėti jam negalėjau, nes jo pervystyti tokiam šaltyje buvo neįmanoma. Kajūras nežinojo, ar teisinga kryptimi važiuojame.

Pradėjo temti. Mėnulio nesimatė, nes dangus buvo tamsus, aprauktas debesimis. Perkinkęs šunis – patikimiausią šunį įkinkęs pirmuoju – kajūras pasikliojo jo nuojauta. Jis jų nebevaldė. (Normaliose sąlygose valdydavo taip: "toch" reiškė posūkį į dešinę, "tadoch" – į kairę, "tai" – sustoti). Tačiau šunys patys skubėjo namų link. Ir tikrai vėlai vakare, siaučiant stipriai pūgai, išvydome rūkstancius kelių apsnigtų bakūžių kaminus. Kokia didžiulė laimė! Juk tai tikrai buvo Arangestachas... Dar ir dabar, kai prisimenu šią kelionę, mane nukrečia šurpas. Turbūt tik Dievas mus globojo, kad likome gyvi ir sveiki.

Algirdukas augo, maitinamas kondensuotu pienu. Ant jo kūnelio atsirado daugybė skaudulių. Pradėjau jam duoti žuvų taukų, o vėliau – pavasarį surinktus žalius žąsų kiaušinius. Vaikas palinksmėjo, skauduliukai išnyko. Tačiau, augdamas be šviesos ir gryno oro, buvo išblyškęs, neatsparus.

Atvykus į Arangestachą, po kelių dienų mums buvo

**Elena-Aldona
Endziulaitytė-Pivoriūnienė**

pasiūlyta apsigyventi jurtoje. Ji buvo nedidelė: vienas kambarys su atskiru įėjimu skirtas ambulatorijai, o antrame gyvenome mes. Tame kambaryje buvo išmūryta krosnis, tad ją kūrenant nebūdavo šalta. Pavasarį vėl persikėlėme į namą, pastatytą iš rastų. Mes gavome pusę namelio. (Tokių namų šioje saloje buvo tik trys). Virtuvė buvo labai didelė, tad joje atitvėrėme mažą kambarėlį ambulatorijai. Be to, buvo dar du kambariukai, tiesa, be durų. Viename apsigyvenome patys, o antrąjį pasiūlėme Adai Kaveckaitei-Kirdeikienei. Ji – gerai žinomo dirigento sesuo, baigusi Dotnuvos akademiją. Jos vyras žuvo lageryje. Po kurio laiko ji čia iškėlė už lietuvio tremtinio Vozbuta. Taip visiems drauge gyventi buvo smagiau. Tačiau jie čia gyveno neilgai, nes gavo atskirą kambarėlį, o į šį atsikėlė gyventi Kerezis su žmona (buvusia Paulikiene). Čia gyvenant, jiems gimė sūnus. Man teko akušerės pareigos. Vaikas gimė išsekęs, menkuttis. Niekas netikėjo, kad jis gyvens. Bet jis gyveno ir augo, nors ir labai lėtai. Ilgai nevaikščiojo, persirgo rachitu, bet vis tiek išaugo. Man jo užaugusio neteko matyti, tik girdėjau, kad gyvena Lietuvoje ir kažkur dirba gydytoju. Taigi, esame kolegos.

Prisimenu dar vieną siaubingą naktį. Mūsų namo kitoje pusėje buvo nedidelė radijo stotis. Ten gyveno radiistas ir dar viena rusų šeima. Kambaryje stovėjo atviras indas su benzinu. Kažkuris iš jų, būdamas neblaivus, į jį įmetė degantį degtuką. Benzinas užsiliepsnojo. Liepsna greit apėmė visą kambarį. Lovoje miegojusi moteris smarkiai nukentėjo.

Mes visi jau miegojome. Durų niekas nerakindavo. Tiek vietiniai gyventojai, tiek

ir mūsų tremtiniai buvo labai sąžiningi. Staiga į kambarį įbėgo radistas šaukdamas, kad mes degame. Šokome iš lovos. Įsispyriau į veltinius, ant marškinių užsimečiau "šimtasiūlę", o į didelę, dar iš Lietuvos atsivežtą vatinę antklodę suvyniojusi Algirduką, išbėgau į lauką. Buvo giedra naktis, švietė mėnulis. Apie namą pūpsėjo aukštos sniego pusnys. Atrodo skubu, bėgu, bet vis vietoje: su nešuliu niekaip negaliu perlipti per sniego kalną. Čia atsukbėjęs buhalteris Vladas Kazlauskas pačiupo vaiką ir abu nubėgome į raštinę, kur jis su žmona turėjo atsitvėręs kamputį.

Supuolė vyrai ir gaisrą šiaip taip užgesino. Rytą jau galėjome grįžti atgal. Tai buvo didžiulė laimė, nes likti be pastogės, o dar žiemos metu, būtų buvę baisu.

Saloje dažnai siausdavo pūgos. Tada sėdėdavome namuose, net po kelias savaites. Kazlauskai išmokė mums lošti proferansą. Nusipiešė kortas ir susėdė prie žibalinės lempos retkarčiais pažaisdavome. Kito užsiėmimo laisvalaikio išvis neturėjome. Čia nebuvo knygų, laikraščių, net radijo. Nuo pasaulio buvome atskirti ir visai nežinojome, kas ten darosi. Radistas galėdavo susisiekti tik su Bykov-Mysu, bet ir ten niekas nieko nežinojo.

Pavasari (atrodo birželyje) Lenos upėje pradėjo judėti ledai. Vanduo smarkiai pakilo. Labai bijojome, kad jis nenuplukdytų į jūrą mūsų gyvenvietės. Kas valandą bėgdavome žiūrėti, kiek pakilęs vanduo. Visi labai pergyvenome, nes vieną jurtą, esančią kitoje saloje, vanduo buvo nugriovęs ir nusinešęs. Po dviejų parų lengviau atsidosome: vanduo nuslūgo. Ištiesi ledų kalnai visu greičiu pradėjo plaukti į jūrą. Kuriam laikui buvome saugūs.

PASAULIS IR LIETUVA

* **UŽSIENIO LIETUVIŲ KREIPIMASIS.** JAV gyvenančių išeivių iš Baltijos valstybių jungtinis komitetas kreipėsi į JAV prezidentą Bill Clinton, prašydamas per būsimą JAV vadovo susitikimą su Rusijos prezidentu Borisu Jelcinu pareikšti, kad Baltijos šalys turi teisę įstoti į NATO. JAV gyventojai baltijiečiai prašė B. Clinton atkreipti dėmesį, kad Rusija neturi teisės vetuoti NATO plėtimo ir kištis į kitų šalių vidaus reikalus, kaip pastaraisiais mėnesiais elgėsi Latvijos atžvilgiu. JAV gyvenančių baltų nacionalinis komitetas paprašė B. Clinton užtarti, kad kitame NATO vadovų susitikime nebūtų priimta sprendimų, kurie galėtų turėti įtakos Baltijos šalių ir JAV interesams, taip pat sukelti grėsmę Estijos, Latvijos ir Lietuvos saugumui. B. Clinton su Rusijos prezidentu Borisu Jelcinu susitiks Maskvoje 1998 m. rugsėjo 1-2 d. (BNS)

* **NAUJI RUSIJOS MANEVRAI.** Rugsėjo pradžioje, nepranešusi Estijos, Latvijos bei Lietuvos vyriausybėms, Rusija pravedė dideles karines pratybas prie Baltijos jūros ir vakarinėje Pskovo srities dalyje. Pskovo pratybų, pramintų "Operation Comeback", sudėtyje buvo ir žygis prie Estijos sienų. Kaip teigė Estijos karinių pajėgų vado patarėjas kapitonas Reinas Helme, jie priėmė tai labai šaltai, be jokios specialios reakcijos. Baltijos šalių užsienio reikalų ministerijų atstovai spaudai sakė, jog į šias pratybas, apie kurias nebuvo pranešta, galima žiūrėti kaip į stebinantį ignoravimą, kadangi Baltijos šalių vyriausybės sutiko su Rusijos pasiūlymu stiprinti ryšius tarp Rusijos ir Baltijos šalių pajėgų. (DPA)

* **SIENOS PAŽEIDIMAS.** "Karinis lėktuvas be skiriamųjų ženklų, atskridęs iš Baltarusijos, rugsėjo 19 d. pažeidė Lietuvos valstybinę sieną ir oro erdvę." – sakoma Lietuvos VRM Pasienio policijos departamento spaudos tarnybos pranešime. Lėktuvas Lietuvos oro erdvėje buvo 2 min., apskrido Dubičių kaimą ir pasišalino į Baltarusijos oro erdvę. Apie incidentą informuota Lietuvos URM, praneša agentūra "INTER-TASS". Baltarusijos gynybos ministras Aleksandr Čiumakov pareiškė, kad "pirmą kartą girdi" apie šį incidentą. Baltarusijos UR ministerijoje teigė, jog taip pat neturi jokių žinių. (INTERFAX-ZAPAD)

* **PASAULIO BANKAS PASITRAUKIA.** Pasaulio banko (PB) atstovybės Baltarusijoje vadovas David Phillips spaudos konferencijoje Minske pareiškė, kad PB nusprendė sumažinti savo atstovavimo Baltarusijoje lygį: jis pats už keleto savaičių paliks Baltarusiją, ir niekas neatvyks jo pakeisti. D. Phillips leido suprasti, kad pagrindinė tokio žingsnio priežastis ta, jog Baltarusijoje nevykdomos ekonominės reformos. (ITAR-TASS)

* **KOMUNISTAI – PRIEŠ REFORMAS.** Rusijos komunistų vadovas Genadijus Ziuganovas pareikalavo, jog laikinai einantis ministro pirmininko pareigas Viktor Černomyrdin, formuojantis naują Rusijos kabinetą, atsisakytų griežtos monetarinės politikos, kuri, anot Ziuganovo, yra Vakarų priemesta. "Mes remsime tik tokią politiką ir tą vadovybę, kuri aiškiai atmes taip vadinamas monetarines reformas bei sutiks pakeisti kursą", – sakė Ziuganovas. Jis sakė, jog Rusijos prezidentas Boris Jelcin, V. Černomyrdin bei jų vyriausybės kaltos dėl Rusijos tragedijos, kadangi jie vykdė pražūtingą šaliai – Vakarų diktuojamą politiką. (REUTERS)

* **REFORMOS – BŪTINOS.** Vokietijos kancleris Helmut Kohl pareiškė, kad Rusija negali tikėtis jokios finansinės paramos iš Vokietijos ar tarptautinės bendruomenės, kol neįvykdys svarbiausių reformų. Kohlis teigė esąs susirūpinęs krize Rusijoje ir planuoja aptarti padėtį su JAV prezidentu Bill Clinton, D. Britanijos ministru pirmininku Tony Blair ir Prancūzijos prezidentu Jacques Chirac. (REUTERS)

* **ABEJINGUMAS.** Latvijos vyriausybė apsvaistė, kaip vykdomas Seimo nutarimas supažindinti pasaulio valstybes su 1996 metų rugsėjo 22 dieną šalies parlamento priimta deklaracija dėl Latvijos okupavimo ir prašymo, kad JTO tarptautinis teismas pateiktų savo konsultacinę išvadą. Pažymėta, kad su deklaracija supažindintos visos šalys, kuriose yra Latvijos diplomatinės atstovybės, tarp jų ir Rusija. Latvijos užsienio reikalų ministras Valdis Birkavas pripažino spaudos atstovams, kad kol kas nėra viena JTO struktūra nepareiškė noro pateikti Tarptautiniam teismui Latvijos prašymą, kad jis padarytų išvadą, kokius tarptautinius išipareigojimus pažeidė SSRS, okupuodama Latviją 1940 birželio 17 d., ir kokie yra teisiniai šio pažeidimo padariniai. (RIA-ELTA)

* **SPAUDIMAS.** Latvija apkaltino Vakarų dėl jai daromo spaudimo įjungti didelę rusų mažumą. Tai erzina paprastus žmones. Prezidentas Guntis Ulmanis, kuris pritaria pilietybės įstatymo pataisoms, tikėdamasis, jog tai sumažintų susidariusią įtampą su Rusija bei padidintų Latvijos galimybes prisijungti prie ES, sakė, jog Vakarų rekomendacijos visuomenėje suvokiamos kaip spaudimas. (REUTERS)

Pensija. Džiaugsmas ar nusivylimas?

1994	108.3
1995	147.0
1996	189.0
1997	228.3
1998*	275.6

* 1998 m. kovo mėn.

Esant menkai tikimybei, kad greitai laiku žmonių vidutinė gyvenimo trukmė pailgės, nesunku suskaičiuoti, kiek dabartinių darbingų vyrų bei moterų sulauktų senatvės pensijos amžiaus.

Iš 4-os lentelės nesunku nustatyti, kad esant moterų

(Atkelta iš 1 psl.)
senatvės pensijos amžiui – 60 metų, o vyrų – 62.5 metų, tik apie 40 proc. dabar darbingų moterų ir 20 proc. vyrų sulauks ir bent kiek pasinaudos senatvės pensija. Jeigu senatvės pensijos amžius vyrams ir moterims būtų padidintas iki 65 metų (buvo svarstomas ir toks sumanymas), tai jo sulauktų tik apie 16 proc. dabar darbingų vyrų ir 30 proc. moterų. Apie 84 proc. vyrų ir 70 proc. moterų, per visą amžių sąžiningai mokėjusių pensijinį draudi-

mą, būtų mokėję veltui. Kai-mo vietovėse "laimingųjų" skaičius būtų dar mažesnis.

Apie dabartinę senatvės pensijų sistemą geriausiai atveju galima kalbėti tik kaip apie humanišką prievolę arba savotišką loteriją. Teisingumu, ekonomiką ir žmogaus interesais besiremiančią pensijų sistemą dar reikės sukurti. Kol jos nėra, tiek valstybinis socialinis draudimas, tiek sulaukta, tiek nesulaukta pensija sukelia nusivylimą ir primena apie nemažą skriaudą.

Iš Pasaulio lietuvių Dainų šventės sugrižus "DIRIGAVAU TAM MILŽINIŠKAM CHORUI"

(Pabaiga. Pradžia - 32 nr.)

3. Teko girdėti, kad be dirigavimo Dainų šventėje turėjote ir kitų pareigų.

Buvau pakviesta į Lietuvos suaugusių chorų konkurso komisiją. Šį konkursą surengė Lietuvos Respublikos prezidentūra, Seimas ir chorų sąjunga. Konkurso direktorius buvo ilgametis Lietuvos chorų sąjungos pirmininkas ir "Ažuoliuko" choro vadovas Vytautas Miškinis. Jury sudarė Toomas Kapten iš Estijos, Volker Hempfling iš Vokietijos, Phillip Olson iš Švedijos, aš, pristatyta kaip JAV atstovė, ir Lietuvos muzikas Antanas Laimutis Vilkončius, kuris taip pat parašė šiai Dainų šventei skirtą kūrinį "Neturėk kitos žemės" (pagal poeto Justino Marcinkevičiaus eiles.

Konkurse dalyvavo 23 chorai, suskirstyti į keletą kategorijų:

- A – mišrūs chorai,
- B – kameriniai chorai,
- D – moterų chorai,

E – mišrūs ir lygių balsų chorai, nepretendavę rungtyniauti su geriausiais, tačiau dalyvavimą konkurse vertinę kaip puikią progą pamatyti savo lygi ir "pasitempti". Buvo numatyta dar viena kategorija – C (vyrų chorų), tačiau joje dalyvauti panoro tik du kolektyvai. Todėl šios kategorijos teko atsisakyti.

Konkurse dalyvavę chorai turėjo atlikti ne mažiau kaip tris kūrinius, iš kurių vienas priklauso renesanso arba baroko epochai, kitas – klasicizmo arba romantizmo laikotarpiui, o trečias – lietuvių kompozitoriaus kūrinys, sukurtas ne anksčiau, kaip 1980 metais. Vieno choro pasirodymo trukmė – ne ilgiau kaip 15 minučių.

Jury chorus vertino trimis požūriais: dainavimo tech-

nika (balsų išbalansavimas, dinamika ir kt.), interpretacija ir programos turinys, jos sudėtingumas. Visų jury narių balai buvo sudėti ir padalinti iš penkių. Taip gautas kiekvieno choro įvertinimas.

Kiekvienoje kategorijoje buvo skiriamos trys premijos. Keturi chorai, laimėję savo kategorijose, kitą dieną varžėsi dėl Didžiojo prizo ("Grand prix"). Geriausiu Lietuvos choru pripažintas kamerinis choras "Brevis", kuriam vadovauja Gintautas Venislovas. Šis choras laimėjo \$1,000 premiją. Be šio aukšto įvertinimo, "Breviui" taip pat atiteko nemaža kitų laimėjimų: už geriausią dirigentą, gražiausiai išreikštą "pianissimo", geriausiai atliktą šiuolaikinį lietuvių kompozitoriaus kūrinį – Jono Tamulionio "Narciso".

Konkurse aukštai įvertintas Klaipėdos muzikos centro choras "Aukuras", vadovaujamas Alfonso Vildžiūno. Jam taip pat atiteko apdovanojimai už geriausiai atliktą šiuolaikinio kompozitoriaus kūrinį – Andrzej Koszewski "Ballata", už įdomiausią programą ir palankiausią publikos reakciją.

Ruošiantis Dainų šventei buvo kalbama, kad dėl lėšų stokos konkursas neįvyks. Džiaugiuosi Vytauto Miškinio ištverme ir ryžtu, įveikiant visas kliūtis. Konkursas yra labai svarbus, nes įvertina kiekvieną jame dalyvaujantį chorą, skatina chorų vadovus tobulintis, ieškoti naujų, dar negirdėtų kūrinių ir siekti kuo tobulesnio chorių dainavimo. Todėl linkiu, kad ir ateityje Lietuvos muzikai ir renginių organizatoriai nenuleistų rankų, rastų galimybę išlaikyti visa tai, kas tautai taip svarbu ir vertinga.

4. Kaip apibudintumė-

te bendrus savo išpūdžius, parsivežtus iš šios Dainų šventės?

Mano išpūdžiai yra labai puikūs. Pirmiausia noriu pasakyti, kad Dainų šventės direktorius Juozas Mikutavičius ir visas jo štabas buvo labai geri ir malonūs šeimininkai. Išeivijos dirigentus atstovavome dviese su Dariumi Polikaičiu – Čikagos "Dainavos" choro vadovu. Visur mums buvo rodoma pagarba, elgiamasi labai gražiai ir svečiai.

Asmeniškai man buvo didelė garbė ir malonumas diriguoti ir klausytis, tiesiog gėrėtis, kaip tokia minia – 15,000 choristų dainuoja. Jei tiek dainininkų dainuotų tik vieną akordą arba gamą, ir tai būtų išpūdinga. Ką ir bekalbėti apie šventę ir jai pritaikytus kūrinius... Tikrai neišpasakytas jausmas. Didžiuojusi būdama dalimi tautos, kuri vertina kultūrą ir sugeba suruošti tokią ypatingą šventę. Kiek žinau, tokios šventės yra ruošiamos tik Baltijos valstybėse. Nors Lietuva pagal gyventojų skaičių yra mažesnė už daugelį kitų pasaulio kraštų, tačiau matau, kad meno pasaulis tikrai galėtų daug ko iš jos išmokyti. Siūlyčiau Lietuvai ateityje per įvairias tarptautines muzikos organizacijas labiau reklamuoti savo šventes, kviesti, kad jose dalyvautų kitų kraštų muzikai, kurie išmokyti savose šalyse organizuoti tokias šventes.

Žinoma, šventei pasibaičius pasitaiko nusiskundimų, kad tas ar anas dalykas galėjo būti geriau sutvarkytas. Vis dėlto, tokia šventė yra pasiekusi labai aukštą lygį, nes per tiek metų yra išbandyta. Iš klaidų mokytasi ir tobulėta. Kadangi tobulumui nėra ribų, linkiu, kad kita šventė būtų

Rita Kliorienė ir Gediminas Purlys Vilniuje, Dainų šventėje. Giedros belaukiant...
V. Kliorio nuotr.

dar geresnė!

Mane maloniai nuteikė visų dirigentų bendravimas. Šventėje buvo dainuojamos 38 dainos. Kiekvieną dainą dirigavo vis kitas dirigentas. Tai sukūrė įvairovę dainininkams ir žiūrovams, o dirigentams suteikė progą geriau pažinti vienas kitą. Kaip man buvo smagu diriguoti, taip pat buvo smagu susidraugauti su Lietuvos chorų vadovais.

5. Ar pastebėjote chorų meninio lygio pasikeitimą, dalyvaudama jau trečioje Lietuvos Dainų šventėje?

Ryškesnių chorų lygio skirtumų, lyginant su praėjusia švente, nejaučiau. Gal tik vyrų chorai šiek tiek susilpnėjo. Teko girdėti, kad Lietuvoje vyrų chorų skaičius mažėja. Daugiau nusiskundimų girdėjosi dėl pinigėlių stokos, bet kam jų netrūksta? Anksčiau Lietuvos chorai gaudavo daugiau finansinės paramos iš valdžios, o dabar jų padėtis panaši, kaip ir išeivijos chorų. Norint įsigyti uniformas ar rengiant koncertines išvykas, tenka patiems ieškoti būdų, kaip suteikti lėšų. Nors gyvenimo sąlygos Lietuvoje tikrai nelengvos, malonu matyti, kad atsiranda daug idealistų, kurie žino, kokia dainos įtaka žmogaus gyvenime, kiek ji teikia dvasinio peno. Jiems pavyksta nugalėti nemažąs kliūtis ir išsilaikyti.

Daug valandų praleidau, klausydamasi geriausių Lietuvos chorų. Galiu tvirtinti, kad jų meninis lygis nemenkėja. Po konkurso, įvykusio 1994 metais, atsimenu, kaip pagalvojau, kad tikriausia daugiau niekada tokių puikių

chorų Lietuvoje nebegirdėsiu. Tada mane labai maloniai nuteikė chorai "Jauna muzika" (vad. Vaclovas Augustinas), "Ažuoliukas" (vad. Vytautas Miškinis), "Salutaris" (vad. Martynas Staškus). Bet nė kiek neatsilikio šių metų konkurso laimėtojai, kuriuos jau minėjau. Tai vyksta dėka labai stiprių vadovų, kurie ateina į muzikos pasaulį gerai pasiruošę, yra išradingi ir ryžtingi. Lietuva tikrai gali jais džiaugtis ir didžiuotis. O mes turime jungtis su jais ir padėti, kiek tik galime, moraliai ir finansiškai. Jei šie chorai turėtų galimybę atstovauti Lietuvą Amerikoje, būtų mums visiems pasididžiavimas. Antai, "Jauna muzika" buvo kviečiama dalyvauti Amerikos chorų sąjungos suvažiavime, kuris įvyks kitais metais Čikagoje. Deja, jiems ši kartą nepavyks atvykti. Tikėkimės, kad netolimoje ateityje matysime čia ir Lietuvos chorų atstovus!

6. Esate pajėgus choro vadovė. Palyginkite išeivijos ir Lietuvos muzikų bendradarbiavimą? Ar jį jau galima laikyti pakankamu?

Manau, kad išeivijos ir Lietuvos muzikų santykiai tėra tik užsimėzgę. Tarsi būtume palietę tik pačią ledkalnio viršūnę. Mes labai nepakankamai pažįstame vieni kitus. Todėl ir sunku kviesti pastoviam darbui ar vienas kitam padėti, kai nežinai, ką kiekvienas sugeba padaryti. Mes, išeivijos chorų vadovai, labai skiriamės nuo Lietuvos dirigentų. Pačios gyvenimo sąlygos ir patirtis padaro mus skirtingus. Nors visi esame

(Nukelta į 6 psl.)

Chorų konkurso, skirto Valstybės dienai, tarptautinės vertinimo komisijos nariai ir kai kurie laimėjusių chorų vadovai. Ketvirtas iš kairės – konkurso direktorius V. Miškinis, septintas – T. Kapten iš Estijos, šalia jo – kamerinio choro "Brevis" vadovas G. Venislovas ir Rita Kliorienė, kompozitorius Laimutis Vilkončius, Phillip Olson iš Švedijos. Pirmas iš dešinės – Volker Hempfling iš Vokietijos. Už jų – chorų vadovai. V. Kliorio nuotr.

Iš Pasaulio lietuvių Dainų šventės sugrįžus "DIRIGAVAU TAM MILŽINIŠKAM CHORUI"

(Atkelta iš 5 psl.)

vardinami dirigentais arba chorų vadovais, kiekvienas atsinešame savo ypatingus talentus. Tik žymiai geriau pažindami vienas kitą, galime žinoti savo stipriąsias puses. Dainų šventėse ir jų repeticijų metu įmanoma tik paviršutiniškai susipažinti. Reikia nemažai laiko kartu praleisti, kad žmogų tikrai pažintum. Todėl siūlau, kad nebijotume vienas kitą dažniau pasikviesti, glaudžiau bendradarbiauti. Turėtume dalyvauti vienas kito organizuojamuose renginiuose, o ypač chorvedžių suvažiavimuose, kuriuose vyksta pasikeitimai nuomonėmis ir sumanymais. Lietuvos atstovai turėtų dalyvauti Amerikos chorų dirigentų suvažiavimuose (ACDA), vykstančiuose kas du metai. I

juos susirenka apie 5,000 dirigentų iš visos Amerikos. Tam, žinoma, reikėtų nemažų lėšų, bet jų atsiranda, kai yra ieškoma. Dūrys į Lietuvą ne taip seniai atsivėrė, bet jau nemažai lig šiol yra padaryta. Svarbiausia, aiškiai matome, kad yra noras bendradarbiauti, o tai padeda viską įveikti. Be to, labai tobulėja ryšiai. Naujos technologijos (pavyzdžiui, elektroninis paštas) leidžia bendradarbiauti greičiau ir pigiau.

7. Amerikoje vis girdime, kad išeivijos chorų lygis krinta, viskas nyksta, nebėra to, kas buvo. Ką jūs apie tai manote? Ko palinkėtumėte išeivijos chorų vadovams?

Dar tada, kai aš pati buvau pradžios mokykloje, mokytojai kalbėjo, kad jau blo-

gai, jau nebe tas, kas būdavo. Gal būtų visai normalu, kad kiekvienas nori galvoti, jog kai jis priklausė ar vadovavo kolektyvui, tada tas kolektyvas buvo pačiame pajėgume. Tarsi sirgtume labai lėtai augančiu vėžiu, nes mirštam, mirštam, bet vis nesiseka numirti arba net esame iš numirusių prikeliama!

Bet juk kasdien keičiasi visas pasaulis, o ne tik išeivijos lietuviai. O mes labai dažnai esame linkę ką nors organizuoti ar daryti taip, kaip buvome įpratę, jau matę ar girdėję. Tačiau aplinkybės keičiantis, esame visuomet priversti taikytis prie naujų sąlygų. Deja, ne visuomet taip darome! Pateiksiu tik vieną pavyzdį. Metai po metų Vasario 16-osios minėjimo organizatoriai vis kreipdavosi

į mane klausdami, ką jie galėtų kviesti meninei minėjimo daliai. Kiekvienais metais mano atsakymas būdavo tas pats: "Kvieskite vaikus, kad jie atliktų programą. Parodykime, kad esame gyvi, kad yra ateitis." Bet ir jų atsakymas taip pat būdavo vienodi: "Nu, kad vaikai neužtektinai rimti tokiai progai... Kaip čia atrodytų?" Pagaliau atsirado narsuolių, kurie sutiko "išbandyti" vaikus. Juos išgirde, visi apsidžiaugė. Dabar jau pati girdžiu: "Kvieskime vaikus!"

Kviečiu kiekvieną išeivijos choro vadovą pagalvoti, kokia svarbiausia jo kolektyvo egzistavimo priežastis. Manau, kad daugelis atsakytų panašiai: "Dirbame todėl, kad lietuviybė – mums svarbi, kad norime ją kuo ilgiau išlaikyti

čia, Amerikoje. Smagu sueti su draugais lietuviais. Dainuojame, kad galėtume sukurti sau malonią nuotaiką, pakilti iš kasdienybės..." Atsižvelgdami į tas priežastis ir atkreipdami dėmesį į chorų dydį bei pajėgumą, siūlau sugalvoti ir suorganizuoti dar nematytus renginius. Kai mažėja tiek dainininkų, tiek ir žiūrovų skaičius, gal vertėtų organizuoti kultūrinius mainus ("cultural exchange") su kitų tautybių kolektyvais. Gal reikia jungtis su kitais lietuvių choralais, organizuoti "mini" šventes. Gal reikia koncerto metu labiau įtraukti publiką į dainavimą ir tiesiog dažniau dainuoti mūsų suėjimuose. Vieno atsakymo neturiu. Pagaliau, lengva pasakyti, o žymiai sunkiau įvykdyti. Tik siūlau: nepasiduoti!

Gerb. p. Rita KLIORIENE,

Senosios mūsų giesmės sutartinės lėmė mums laimę sutarti. Visi ir kiekvienas – savo balsu, savo žodžiu, mostu ar žingsniu kūrėme Dainos šventę. Žadinami praeities skambesius, sodrindami dabartį, tolyn skriejančiais dermės aidais žymėdami kelią į trečiąjį tūkstantmetį. Su pagarba ir dėkingumu teikiame Jums medalį – paskutinės XX amžiaus Dainų šventės simbolį.

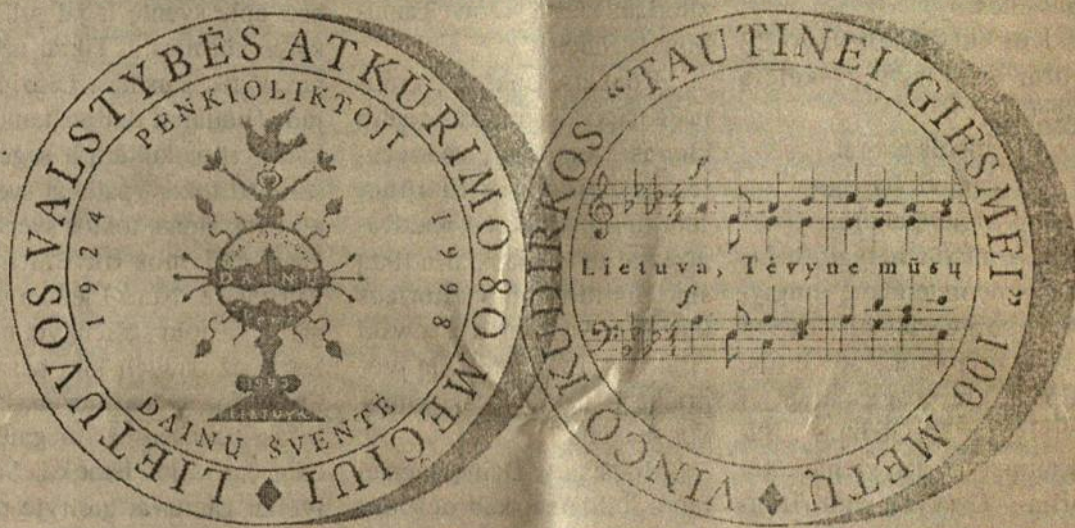
Šventės kūrėjų vardu –

Juozas MIKUTAVIČIUS

Pasaulio lietuvių Dainų šventės direktorius

Vilnius

1998 07 03

Pasaulio lietuvių Dainų šventės medalis, įteiktas dirigentei Ritai Kliorienei.

Vedybų 60-mečio sukaktis
ir darbų įvertinimas

Neseniai buvo paminėta gražios lietuviškos Sinkių šeimos vedybinio gyvenimo sukaktis. Ta proga apžvelgtas jų gyvenimo kelias ir atlikti darbai. Sinkiai šalpos būdu jau yra suteikę laisvai, bet dar vargstančiai Lietuvai kelių milijonų vertės pagalbą. Nemažai prisidėjo ir du jų sūnūs su šeimomis. Keturi vaikaičiai taip pat nestokoja lietuviško susipratimo, ypač Aleksas. Skaitytojų dėmesiui pateikiame šventiniame pobūvyje pasakytą rašytojos Alės Rūtos kalbą.

"Mielieji Jubilatai, jau navedžiai prieš 60 metų, Emili ir Jūlyte! Sveikindami Jus linkime, kad Aukščiausioji Valia, suteikusi ilgą ir gražų bendrą gyvenimą, ir toliau Judu laimingų, ilgai laikytų sveikus, kad sulauktumėte viso būrio provaikiaičių.

Antroji šiandieninio džiaugsmo priežastis – Lietuvos Respublikos Prezidento ypatingas dėmesys ir pagarba Julijai Sinkienei. Jai įteikiamas Didžiojo kunigaikščio Gedimino ordinas iš tikrųjų

yra skirtas už Jūsų abiejų bendrus gerus darbus, dideles dovanas Lietuvai, ypač jos vargšams. Geranoriška, gal pirmiausia jautrios Julijos širdies pagalba, protingai įsteigtas Emilio ir Julijos Sinkių fondas. Šiam žingsniui pritarė sūnūs – Augustinas ir Albertas, jų žmonos – Betty ir Catherine bei vaikaičiai. Reta išeivijos lietuvių šeima yra taip dosniai apdovanojusi Lietuvos žmones, ypač ligonius ir našlaičius. Be to, Sinkiai yra dosniai parėmę lietuvių kultūrą bei politikos reikalus. Visa tai turėtų įeiti į lietuvių tautos istoriją, netgi tapti gerumo ir dosnumo legenda ateičiai.

Lietuvos valdžia buvo supratinga ir mandagi, Gedimino ordiną paskyrusi Julijai, tuo pabrėždama moters reikšmę šeimoje ir išreiškdamą jai pagarbą. Esu tikra, kad Emilis jai to nepavydi. Iš tikro, tas dėmesys ir įvertinimas skirtas abiems – Sinkių labdaros fondui.

Julija Galminaitė-Sinkienė, Žemaitijos dukra, jautri

mokytoja, puiki ekonomistė, ideali žmona ir motina, nepaprastai sumani ir darbšti, iki pasišventimo mylinti savo šeimą, maloni ir mums – kaimynams ir draugams. Aš esu ir asmeniškai iš jos daug gero patyrusi ir išmokusi. Žinau, kad ji kiekvienam linki vieno gero ir padeda, kuo tik gali.

Julija yra tvirta ir labai įdomaus charakterio. Aš ne kartą gėrėjausi jos spalvingais, beveik literatūriniais pasakojimais. Ji daug skaito, gerai apsišvietusi ne vien ekonomikoje, bet išmano ir apie politiką bei kitas gyvenimo ir kultūros sritis. Gedimino ketvirtojo laipsnio ordinas

jai, kaip iškiliai moteriai, ypač tinka. Apie Emilio charakterį, jo nuostabų gerumą, įdomias kalbas ir dar įdomesnius darbus – gal kitą kartą.

O šiandien, miela Julija, sveikiname Tave Gedimino ordino gavimo proga, linkime Jums abiems su Emiliu sveikų metų, dar didesnio pripažinimo, pagarbos bei meilės

(Nukelta į 7 psl.)

Iš kairės: šventės rengėjas Albinas Markevičius, apdovanojimą įteikęs LR Gen. Garbės konsulas Vytautas Čekanauskas, Julija ir Emilis Sinkiai.

ŠVENTĖ JULIJOS IR EMILIO SINKIŲ NAMUOSE

iš tų, kuriems Jūs taip gausiai ir nuoširdžiai esate padėję – našlaičių, ligonių, prieglaudų vienišųjų, mokyklų...

Buvo kažkada gražus pavasaris – jaunystė, kai susipažinote. Prieš 60 metų liepos 6-ąją padavėte vienas antram rankas, sumainėte žiedus ir sujungėte širdis bei protus. Tai buvo gražus pavasaris ir graži vasara... O šiandien visi matome, kad Jūsų 60-ties metų bendras gyvenimas buvo ir yra nuostabus pavyzdys

(Atkelta iš 6 psl.)

visiems – gerumo, dosnumo, meilės vienas kitam, šeimai ir artimui... Telaimina Dievas Emilį ir Juliją Sinkius bei jų gražią šeimą!"

Gražaus pobūvio, surengto Sinkių sodybos kiemelyje, proga buvo ir daugiau kalbų bei sveikinimų. Kalbėjo generalinis garbės konsulas Vytautas Čekanauskas, poetas Bernardas Brazdžionis, Regina Gasparonienė, Vytautas Šeštokas (kuris įrašė šiuos

pasisakymus Vilniaus radijui). Nuskambėjo prasminga Julijos, o po to ir Emilio Sinkio kalba.

Pobūvį surengė Sinkių jaunimas. Daug jiems padėjo žymus verslininkas Albinas Markevičius su šeima ir jo įstaigos tarnautojai. Gauta gausybė sveikinimų: iš JAV prezidento B. Clinton, buvusio prezidento G. Bush, Amerikos ir Lietuvos valdžios atstovų, draugų ir gerbėjų.

DR. SAULIAUS EDMUNDO CIBO ĮVERTINIMAS

Birželio 30 d. "Dirvoje" (26 nr.) pranešėme, kad dr. Sauliui Cibui suteiktas "associate professor" mokslinis vardas. Po kurio laiko gavome platesnį straipsnį apie šį lietuvių mokslininką. Pateikiame jį skaitytojų dėmesiui.

Saulius Cibas nuo 1988 metų yra patologijos skyriaus citologijos laboratorijos direktorius "Brigham & Women's Hospital" Bostone. Beje, pernai šioje laboratorijoje tobulinosi citologas dr. Raimundas Meškauskas iš Vilniaus.

Dr. S.E. Cibo kelias į mokslą buvo ilgas ir sudėtingas. Dar mokydamasis aukštesnėje mokykloje, jis lankė Bostono lituanistinę mokyklą ir baigė ją su pagyrimu. Būdamas septynerių metų, pradėjo mokytis skambinti pianinu pas kompozitorių J. Gaidelį, vėliau N.E. Konservatorijoje ir privačiai pas pianistą Russell Sherman. Yra laimėjęs keletą žymenų. Vienas iš jų – "Arion award", suteikiamas aukštesniųjų mokyklų mokiniams už didelius pasiekimus muzikoje. Jis skambino solinę fortepiono partiją L. Bee'thoven Concerto no. 1 ir C op. 15 Symphony Hall su Boston Pops, diriguojant Arthur Fiedler.

Studijuodamas Harvardo universitete, dar 1976 metais parengė fortepioninės muzikos programą ir dažnai būdavo kviečiamas akompanuoti lietuviams dainininkams. Jam teko koncertuoti daugelyje lietuvių telkinių JAV-ose ir Kanadoje.

Bakalauro laipsnį iš che-

Asoc. prof. Saulius Edmundas CIBAS

mijos S. Cibas gavo 1978 metais ir tą patį rudenį pradėjo studijas Harvardo universiteto medicinos skyriuje. Jį baigęs 1982 metais, atliko gydytojo praktiką New York "Sloan Kettering Cancer Institute", "Armed Forces Institute of Pathology", Washington, D.C. ir Boston "Brigham & Women's Hospital".

Dr. S.E. Cibas yra parašęs keletą mokslo knygų, kaip antai, "Cytology: Diagnostic principles and clinical correlates", "Pathology of early cervical neoplasia" ir kt., paskelbęs daug straipsnių įvairiuose medicinos žurna-

luose. Jis rengia kasmetinius patologų citologų suvažiavimus Bostone, skaito pranešimus įvairiose medikų konferencijose.

1994 metų vasarą jis praleido Švedijos Karališkojoje ligoninėje, Stockholm, kur prof. Torsten Lowhagen naudoja naują metodą (fine needle aspiration), tirdamas, ar lastelės yra piktybinės (vėžio) ar normalios. Dabar jau ir dr. S.E. Cibas savo darbe naudoja šį metodą.

Džiaugdamiesi S. E. Cibo laimėjimais, linkime sėkmės tolimesniuose jo darbuose. J. L. Ambraziejienė

KONKURSUI SKIRTŲ DARBŲ ĮTEIKIMO LAIKAS BAIGIASI!

Jau sudaryta 36-ajam "Dirvos" novelės konkursui atsiųstų darbų įvertinimo komisija. Joje yra Juozas Plačas, Nijolė Užubalienė ir Stasė Petersonienė. Komisijos pirmininkas – Juozas Plačas.

Konkursui skirtos novelės turi būti atsiųstos iki šių metų rugsėjo 15 d. Skiriamos dvi premijos iš Simo Kašelio palikimo, kurį tvarko Korp! Neo-Lithuania vyr. valdyba. Pirmoji premija –

\$500, antroji – \$300.

Vaclovas Mažeika

Prašome visus, norinčius dalyvauti šių metų konkurse, paskubėti atsiųsti savo rašinius.

Neseniai atvykusiems į Ameriką

IMIGRANTAI IR PABĖGĖLIAI

Raimonda Mikatavagė

(Tęsinys. Pradžia – 18 nr.)

Jeigu anglų kalba jums nėra gimtoji, turėsite laikyti jos egzaminą (Test of English as a Foreign Language – TOEFL). Akademines pažymas, kurias atsivežėte iš Lietuvos, reikės išversti į anglų kalbą. Apie įstojo sąlygas daugiau sužinosite, paskambinę į Pasaulinę mokslo tarnybą (World Education Services, Inc.) tel. 1-212-966-6311.

"Scholastic Assessment Test" kasmet laiko milijonai vidurinių mokyklų auklėtinų. Tai plačiausiai taikomas įstojo į universitetą egzaminas. Jo metu patikrinami stojančiojo matematiniai, kalbiniai ir argumentavimo sugebėjimai. Juo geresnį pažymį gausite, juo daugiau universitetų galėsite pasirinkti. Galite užsirašyti į pasiruošimo SAT egzaminui kursus, tačiau jie yra brangūs – maždaug 500 -700 dolerių už 36 valandų kursą. Populiariausios kompanijos, rengiančios tokius kursus, yra šios: Princeton Review, Sylvan Learning Centers ir Kaplan Educational Centers, Inc. Panašius kursus, tik už mažesnę kainą neretai organizuoja vidurinės mokyklos ir visuomeniniai universitetai. Vidutinė balų suma už matematikos ir kalbos žinias per SAT egzaminą yra apie 900 (iš 1600 galimų). Tačiau, kad įstotumėte į kai kuriuos universitetus, reikia surinkti gerokai aukštesnę nei vidutinę balų sumą.

Jeigu pasieksite gerų rezultatų per SAT egzaminą, o vidurinėje mokykloje būsite aktyviai dalyvavę turiningoje užklausinėje veikloje, jei jūsų baigiamųjų klasių pažymiai geri, tuomet be vargo turėtumėte įstoti į pasirinktą universitetą. Beliks tik įstojo procedūra. Stojant į daugelį universitetų, reikia atsakyti į standartinius klausimus ir parašyti rašinį.

Kad suprastumėte, kaip Amerika vertina savo geriausius koledžus ir universitetus, bibliotekoje susiraskite žurnalo "U.S. News & World Report" numerį, kuriame eilės tvarka išvardintos geriausios aukštosios mokyklos. Šis žurnalas yra prestižinis ir jis kasmet paskelbia geriausių universitetų bei koledžų sąrašą. Žurnalas vertina universitetus pagal dydį, vietovę, kurioje įsikūrusi aukštoji mokykla, mokymo tikslus, reputaciją, profesūros kvalifikaciją ir studentų nuomonę.

Tik jūs patys galite geriausiai nuspręsti, kuris universitetas jums labiausiai tinka. Jeigu pradėsite stojimui ruoštis anksti, dar likus vieneriems metams iki vidurinės mokyklos baigimo, turėsite laiko aplankyti universitetus, į kuriuos ketinate stoti. Paskambinkite į studentų priėmimo skyrių (admissions officer) ir pasiklauskite, ką galėsite pamatyti savo apsilankymo metu. Kai kurie universitetai netgi leis vienai nakčiai apsistoti studentų bendrabutyje, tad galėsite pajusti universiteto gyvenimo skonį.

Mokestis už mokslą

Įstoti į universitetą gali būti nelengva. Tačiau mokestis už mokslą gali būti žiaurus. Dauguma studentų moka už mokslą, derindami asmenines santaupas, stipendijas ir paskolas. Juo anksčiau pradėsite taupyti studijoms aukštojoje mokykloje, tuo geriau.

Patys brangiausi yra privati universitetai. Sudėjus mokestį už mokslą, išlaidas būstui, maistui, knygoms bei kitas, susidaro apie \$20,000 per mokslo metus. Neleiskite, kad pinigų stygius sukliudytų jums paduoti prašymą į geriausius universitetus. Privati universitetai siūlo įvairias stipendijas ir nuolaidas. Jeigu jie norės jus priimti, pateiks puikių pasiūlymų. Parodykite, ką jums siūlo kiti universitetai ir pamėginkite išsiderėti kuo daugiau. (Šios knygos "Prieduose" pateiktas trumpas gerų universitetų ir priimtinių kainų sąrašas).

Mokslas valstijų (State) universitetuose kainuoja mažiau – apie 10,000 dolerių per metus. Daugelis valstijų universitetų suteikia puikų išsilavinimą už geriausią kainą, jeigu esate tos valstijos gyventojas. Kad turėtumėte teisę vadintis valstijos gyventoju, privalote įrodyti, jog gyvenote joje ne mažiau kaip vienerius metus iki pirmojo semestro pradžios. Valstijų universitetai dažniausia suteikia finansinę paramą studentams, gyvenantiems toje valstijoje.

Immigrants and Refugees/ by Raimonda Mikatavagė. Tel: (410) 374-3117. Fax: (410) 374-3569. E-mail: books@melodija.com Internet: http://www.melodija.com

PASIVAİKŠČIOJIMAI PO ŽALIUOSIUS RŪMUS

Orinoko avantiūra

Jonas Dunduras

30

Vos tik saulei iškišus pirmąjį savo veido centimetrą virš tolumo horizonto, naktinis džiunglių gyvūnų šauksmų, zvimbimų, čirškėjimų, riksmų, kauksmų, zirzėjimų ir melodinių giesmių ritualas staiga baigėsi. Atrodė, jog visi per naktį pilnai naudojami garso laisve ir kas ką norėjo pasauliui pareikšti, tą laisvai įvykdė. Net pastogės vorų ir driežų įgula su pirmaisiais šviesos spinduliais, iki kito vakaro sugrįžo į savo buveines tarp stogo palmių lapų. Po mano hamaku čypsėjo bananų, mango ar "papaya" pusryčių reikalaudami "Macaw" papūgiukai, neseniai išperėti vienos iš kelių prijaunikintų papūgų.

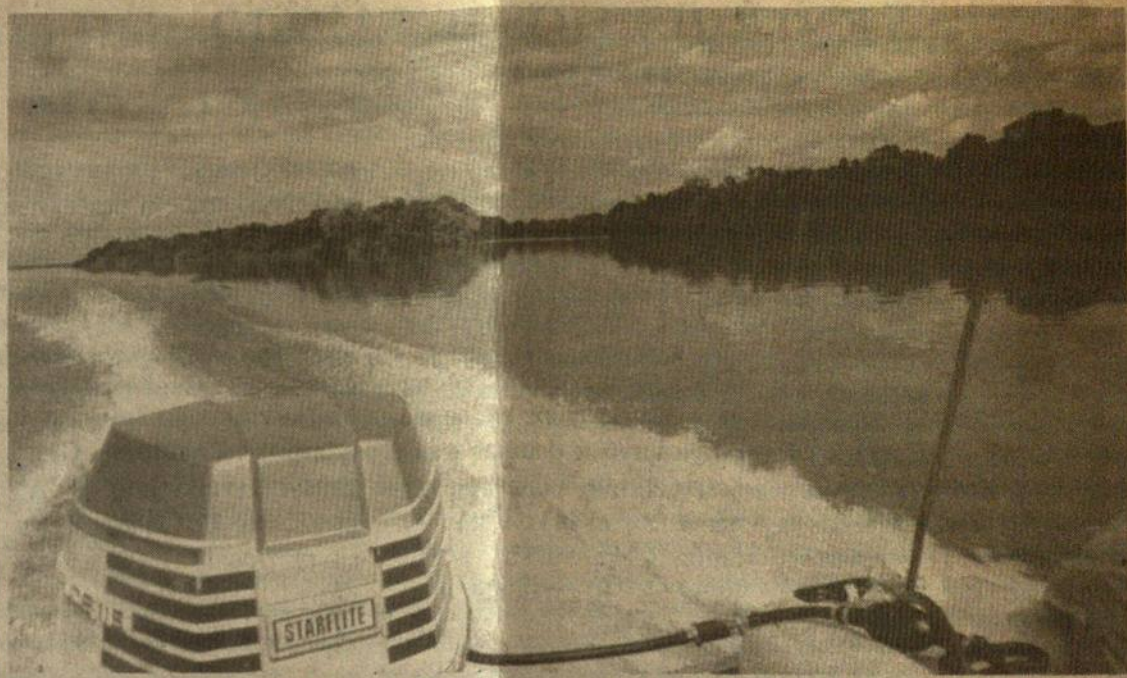
Naktinius gamtos garsus pakeitė dieniniai. Aplinkoje girdėjosi mieguistų vaikų zirzimas, besikeliančiųjų kosėjimai, čiaudėjimai ir komentarai apie praėjusios nakties kandžiojimus, hamako nepatogumą ir nugulėtų sanarių skausmus. Išsipainiojau iš hamako ir moskitinio tinklo painiavos saugodamasis, kad neužlipčiau ant vis dar nepusryčiavusių papūgiukų ir nusėkiau paskui Coyote ir Joaquino į ūkanotą paupį. Ekvatorinėse platumose naktys gali būti stebėtinai vėsios, todėl ir upės rytais būna labai ūkanotos. Po greitų pasimirkimų kone pilnoje aprangoje, nes už keliolikos minučių aukščiau pakilusi saulė greitai mūsų apdarus išdžiovins tiesiog ant kūno, skubėjome likviduoti savo stovyklą. Reikėjo susikrauti daiktus ir, atsisveikinus su vaišingaisiais kolonistais bei padėkojus jiems už įdomiai praleistą vakarą, iškeliauti tolyn, nes dar šiandien norėjau pasiekti Yanomami teritorijos pakraščius, esančius už dviejų šimtų kilometrų.

Gal "čiča", gal "ayahuasaka", o gal vakarienėjant suvalgyti ryžiai su "tūna" buvo kalti, bet mano virškinamasis traktas, vos atsikėlus, pradėjo reikšti nepasitenkinimą. Tai buvo didžiai nemaloni apraiš-

ka ilgos kelionės pradžioje. Žinoma, buvau apsirūpinęs "Lomotil" tabletėmis ir "Pepto Bismol" buteliais, skirtais kovai su tos rūšies revoliucijomis. Tačiau tai reiškė, jog teks pasilikti dar bent vienai dienai San Antonio kolonijoje. Krepšyje ieškodamas vaisių, savo negalavimu pasiskundžiau Joaquino, nes Coyote tuo metu buvo išvėlęs į benzino statinės pirkimą ir jos ritinimą į paupį. Joaquino, pamatęs mane bandantį gerti "Pepto Bismol", įtikinančiai sustabdė sakydamas, kad vietoj to lėtai veikiančio chemikalo "Sangre de Grado" mano negalavimus pašalins garantuotai ir greitai. Jo veikimas žinomas kartų kartoms džiunglių gyventojų. Pasiėmęs tuščią kavos puoduką ir aštrią mečetę, Joaquino pasiūlė man eiti su juo į džiungles. Netoli paėjęs, atsargiai skirdamas taką per tankmę, jis susirado reikiamą medį. Davęs man laikyti paruoštą puoduką, nukirto gero nykščio storio šaką. Į puoduką greitais lašais pradėjo varvėti kraujo spalvos, maždaug pieno tirštumo skystis. Tai buvo "Sangre de Grado", dar žinomas ir "Sangre de Drago" – Drakono kraujo vardu. Prisilašinę pusę puoduko – Joaquino buvo absoliučiai įsitikinęs, kad tiek užteks atstatymui į normalią būklę – grįžome atgal. Joaquino sakė, kad skystis, dar kiek palašėjęs, sustings ir aptrauks šakos žaizdą. Todėl medis nenukraujuos. Jo nurodymu "Sangre de Grado" atskiedžiau tokiu pat kiekiu vandens. Susidarė keistai rausvos spalvos mišinys. Išgėriau visą – iki dugno. Gėrimo skonis buvo ryškus, bet nežinau, kaip jo apibūdinti. Neatskiestą skystį Amazonijoje plačiai naudoja ir mažesnėms, paviršinėms žaizdoms gydyti.

Mano negalavimas stebėtinai greitai išnyko: jau po pusvalandžio revoliucija, kilusi mano virškinimo trakte buvo labai įtikinančiai nuslopinta, o visi jos iniciatoriai, dėka "Sangre de Grado" ar "Drago", drakoniškai likviduoti. Tarp kitko, grįžęs iš šios kelionės išsiaiškinau, kad šis augalas botanikoje žinomas kaip *Croton Lechleri*.

Artėjo laikas skirtis su mieliais kolonistais, nes manęs, kaip jau minėjau, dar laukė ilga kelionė iki Tama-Tama, esančios jau Yanomami teritorijoje. Coyote su Joaquino į laivą surovė mūsų

Casiquire šakos pradžia (fotografuota iš mūsų laivo).

rakandus, iš vandens ikėlė pora benzino statinaičių. Kad nereikėtų tampyti sunkių statinių, jos įritinamos į vandenį prie laivo. Benzino statinė, būdama lengvesnė už vandenį, neskęsta. Todėl ją iš vandens į giliai nugrimzdusį laivą ikelti nesunku.

Apie mane, dar tebesiukčiantį praeitos nakties pastogėje, zujo krūva vaikų, su graudžiomis veido išraiškomis laukiančių saldinių. Žiūrėdamas į juos, nagrinėjau jų amžiaus skirtumus. Amazonijos kolonistų šeimose retai kada rasi vaikų, kurių amžiaus skirtumas būtų mažesnis negu trys metai. Tarp džiunglių indėnų tai visuotinai pastebima. Kolonistų, o ypač indėnų gyvenimo sąlygos neleidžia motinoms prižiūrėti du labai artimo amžiaus kūdikius ir tuo pat metu dirbti ar keliauti. To išvengiama labai paprastais, kiekvienai moteriai žinomais būdais, naudojant gimstamumo kontrolės augalus, kurių daug žaliuoja džiunglėse. Juos pažįstantiems reikia tik pasilenkti ir išsirauti arba pasistiebtį ir nusipjauti. Įvairiose vietovėse jų vardai skirtingi, bet visur jie – gana įdomūs: Piri-Piri, Amor Seco (Sausa meilė), Sierra Tu Puerto, Ahi Viene Tu Marido! (Užsidaryk duris – tavo vyras ateina!) ir dar vienas, vadinamas Escalera de Monos (beždžionių kopėčios). Beje, tai vienintelis iš šios paskirties augalų, kurį esu daug kartų matęs. Tai maždaug spindžio pločio žalia lijana su skersinėmis išaugomis, visai panaši į miniatiūrinės kopėčias, prasidedanti aukštai – kurioje nors medžio šakoje – ir vedanti žemyn. Vienus iš tų augalų valgo žalius, kitus geria kaip arbatą, įvairiomis dozėmis ir dažnumu, bet daugiausia tik keletą dienų. Tai panaikina nėštumo galimybes 1-3 metams.

Viskas jau buvo sukrauta, su visais atsisveikinta. Prižadėjome, kad grįždami vėl sustosime. Jau ruošėmės atsirišti nuo pakrantės kuolo, kai

šaukdama ir mojuodama rankomis, lėtai, bet linksmi atbėgo mano vakarykštė, negaliojančios sėdynės pacientė, krykšdama, jog mano "Unguento Negro" – juodasis tepalas jai padėjo. Votis paryčiais trūko ir ta svarbi jos kūno dalis jau yra pakeliui į pilną savo paskirties atstatymą. Aš pasijutau kaip vienas iš garsiausių to anatominio regiono specialistų, mostelėjau ranka, kad tai buvo niekniekis ir daviau signalą užvesti variklį. Užpakalyje savęs palikdami plačią putotą vandens vagą, išskubėjome Yanomami šalies link.

Valandą po valandos, lėtas upės vagos posūkis po posūkio, tankiomis džiunglėmis apaugę monotoniški paupiai jokio ypatingo dėmesio nekėlė – tai buvo tik paprastas upės vagos kilometrų rijimas. Keliaujant upe, būna gana vėsu: nuo greičio susidariusi oro srovė ir upės vanduo taip atvėsina, jog karščio, kuris krante yra tikrai plikinant (juk esame netoli pusiaujo), upėje visai nesijaučia. Sėdėjome, žiūrėjome į krantus, žiūronais bandydami ką nors pamatyti pakrantės medžiuose, valgėme sausainius su konservuotais paštetais ar su "Spam", gėrėme dar rytą pas kolonistus išvirtą ir nespėjusią atšalti kavą. Coyote demonstratyviai puoduku pasisemdavo prabėgančio Orinoko vandens ir jį gerdamas, pasisukęs į mane gardžiudavosi, jog tai yra dievų eleksysras, palyginus su šiltu dar iš Puerto Ayacucho tebevežamu geriamu vandeniu ir "7-UP", kurį jis vadino "Siete Arriba" ("Septyni – pirmyn!")

Už trejetos valandų monotonišios priekyje pasirodė sala, kurios vardo neatsimenu. Joje matėsi pora primityvių pastogių, todėl pasukome prie jos. Mus pasitiko pora ginkluotų vyrų, kurie padėjo priištiti laivą. Coyotei paaiškinus, kas esame ir kur keliaujame, buvome pakviesti užėiti į jų pastogę. Pažiūrėję buvo pora pertvarų. Priekinėje ant stalo stovėjo tikslios

svarstyklės su dėžute svorių. Tai buvo deimantų ir aukso supirkinėtojai. Mat mes jau buvome pakraštyje aukso ir deimantų turinčių upių teritorijoje. Daugelis tų gėrybių ieškotojų, vietiniams žinomų brazilų "Garimpeiros" vardu, vengia keliauti iki Puerto Ayacucho ar San Fernando de Atabapo. Todėl jie savo radinius parduoda arba iškeičia į įvairius reikmenis: medžioklinius bei revolverinius šovinius ir maisto produktus šioje saloje, o po to grįžta atgal.

Atrodė, kad gyventojų čia buvo daugiau, negu tie mus pasitikę du vyrai. Kiti greičiausia tūnojo savo sargybos postuose, toliau nuo pastogių. Apžiūrėję mums parodytas aukso dulkes bei stambesnius grynuolius ir padėkoję už dėmesį, atsisveikinome. Tarp kitko, jie aukso supirkinėjo, uždirbdami maždaug po šimtą dolerių už unciją.

Po pietų kelionės vaizdų monotonią paįvairino toli, kairiajame pakraštyje pradedantis išlysti Duida kalnas, o vėliau dešinėje pasirodė garsiosios Casiquire šakos pradžia. "Casiquire", kuri ispaniškoje geografijoje vadinama Brazo Casiquire (Casiquire ranka), o angliškoje – Casiquire Canal, yra, kiek žinau, vienintelė pasaulyje upė, ištekanči iš upės – šiuo atveju iš Orinoko – ir įtekanti į kitą upę – Rio Negro. Čia, mums prie jos artinantis, ji atsiskiria nuo Orinoko ir už daugiau kaip poros šimtų mylių įteka į Rio Negro Venesuelos, Kolumbijos ir Brazilijos pasienyje. Įdomumo dėlei įsukome į Casiquire keletui mylių, kad susidarytume įspūdį, kaip ji ir jos krantai atrodo, o po to grįžome atgal į Orinoko. Casiquire krantuose beveik niekas negyvena. Neįmanoma: vieni moskittai, "zancudos", "piumai", "tempraneros", "jejenai" ir ai-bė kitų.

ALKOHOLIS

Vladas Vijeikis

Labai dažnai moralistai šaukia, kad Lietuvoje per daug alkoholio. Pasišventėliai stengiasi jį naikinti gerdami, kur tik nugriebdami. Alkoholis junta pavojų ir slepiasi. Jis sulenda į gražius butelius, nusidažo, kad neatrodytų bjauriai. (Tą patį moters nuo amžių daro.) Pasi vadina įvairiais vardais. Štai keletas jų.

"SUKTINIS". Geras pavadinimas. Išgėręs šoksi suktinį didesniu greičiu. Žinoma, jeigu nesusisuks galva. Galima būtų pritarti su daina: "Šok, šok suktinį, gerdamas trauktinę".

"ŽALGIRIS". Šis gėrimas toks aršus, kad galima būtų visus kryžiuočius nuo arklių numušti. Jis puikiai simbolizuoja kautynes prie Žalgirio. Jeigu lietuviai ta "Žalgirio" trauktinė būtų pavaišinę kryžiuočius, tai ir kautis nebūtų reikėję. Bet istorija būtų gerokai pasikeitusi ir labai neįdomi.

"KARALIUS MINDAUGAS". Šis gėrimas vadinamas "šampanizuotu vynu". Pavadinimas – gana tikslus. Juk karalius Mindaugas, gavęs karūną, turėjo ją aplaistyti šampanu. "Mindaugo" butelis – gerokai aukštesnis, kaip ir pridera karaliui. Aiškiai išsiskiria iš kitų.

"MALŪNININKAS". Iš netolimos, nerašytos istorijos žinome, kad ūkininkas, važiuodamas į malūną, išimėdavo butelį naminės, idant malūnininkas gerai sumaltų grūdus. Kad iškepęs duoną, nenusilaužtum dantų bekratydamas. Istorijoje neįrašyta, kad gerai įkaušęs malūnininkas įkišo pirštus į gernas. Gal taip ir buvo, o gal nebuvo. Dabar tam labai svarbiam asmeniui pagerbti (vietoje pa-

minklo) pavadinta trauktinė. Kas nors turi atsiminti jo nuopelnus.

"VAIDILUTĖ". Tradicinė istorija sako, kad kažkadais gyveno vaidilutės. Tai buvo labai kuklios, nekaltos mergaitės. Esą Kęstutis buvo sužavėtas ir vieną sau pasigrobė. Vaidilučių darbas buvo prižiūrėti, kad ugnis aukure neužgęstų. Taigi, rinko žagarėlius ir kurstė ugnį. Istorijoje nėra įrašyta, kad kuri vaidilutė būtų pasigėrusi ir nudegusi pirštus. Dabartinė vaidilutė, prisisiurbusi savo gėrimo, ne tik nudegtų pirštus, bet ir ją pačią tektų nuo aukuro nešte nunešti.

"RIEŠUTINIS". Senais laikais miškelyje riešutus rinkdavome. Gerais metais riešutų pilni lazdynai linkdavo. Nors vežimu vežk. Dabar siūlomas "riešutinis". Ant butelio parašyta, kad siurbtelėjęs pajusi riešutų skonį. Reikia labai įmantraus gomurio, kad riešutus pajustum. Atrodo, kad čia tik reklama, siekianti privilioti tuos, kurie po lazdynus landžiojo ir riešutėlius rinko. Sena lietuviška patarlė sako: "Neik su velniu riešutauti. Prarasi riešutus ir terbą". Reikia sumoderninti: "Netikėk, kas ant butelio parašyta. Pinigus prarasi, o skonio nepajusi".

"TREJOS DEVYNERIOS". Šį kilnų gėrimą reikia priskirti prie vaistų šeimos. Prabočių įsitikinimu, gelbsti nuo visų ligų. Suskaudo pilvą, padės trejos devynerios. Sloga – trejos devynerios. Skauda galvą – trejos devynerios. Susipykai su žmona – trejos devynerios. Menkai išlavintiems reikia paaiškinti, jog trejos devynerios reiškia, kad tai sudaryta iš dvidešimt septynių žolių. Ir ne šiaip sau, bet gydančių.

Dar ne taip senais (ne istoriniais) laikais Čikagoje, Bridgeport'e buvo lietuviška vaistinė. Kampe stovėjo statinė su žolelėmis. Taigi, galėjai ir pats pasigaminti trejas devynerias, užsipylęs gerokai stipraus alkoholio. Bet laikai keičiasi ir geri papročiai išnyksta. Dabar iš Lietuvos atvyksta gėrimas, vadinamas trejom devyneriom. Bet ar galima pasitikėti? Netikėjau

Brazausku, abejoju ir trim devyneriom.

"ŽAGARĖS VYŠNIOŠ". Žagarė yra mažas miestelis, netoli Joniškio. Jeigu iš Žagarės kilusieji imtų didžiutis Žagarės vyšnionis, tai jie klystų. Žagarės vyšnios auga visoje Lietuvoje ir vadinamos "žagarvyšnėmis". Taigi, jos neturi nieko bendro su Žagare. Bet tai nekludo žagariečiams mėgautis Žagarės vyšnių likeriu. Žinoma, gudrus pilietis ir pats gali pasigaminti. Tik teks etiketę ant butelio patiemis nusipiešti. Čia galės pasireikšti jo meniniai gabumai.

"PALANGA". Labai patrauklus pavadinimas. Visi nori važiuoti vasaroti į Palangą. Girdėjau, kad ir rusai labai pasiilgę Palangos pajūrio. Tik nepatartina "Palangos" trauktinę gerti Palangoje. Gali priburbuliuoti Palangos jūroje. Tad geriau išgerti kur nors Lietuvos viduryje ir uždainuoti: "Palangos jūroj nuskeno mano kelnės ir patsai velnias jų neišgrabys". Taip saugiau.

"DAINAVA". Kažkodėl Dzūkiją vadina Dainava. O juk ne jie vieni dainuoja. Mėgstame sakyti, kad Lietuva yra dainų šalis. Bet kaip ten bebūtų, "Dainavos" trauktinė labai tinka dainavimui. Po vieno kito gero gurkšnio visi bebalsiai įgauna operinius balsus. Konkuruodami su Kipru Petrausku, užtraukia: "Išgerk, išgerk, broliai mana, gal paskutinė ši sūdna diena".

Mano draugas Florijonas, buvęs ugniagesys, labai norėtų "UGNIAGESIŲ" trauktinės. Jis tvirtina, kad tai būtų labai puiki simbolika. Su ugniesių trauktine galėtum užgesinti visus savo širdies skausmus. Ir ant butelio galima būtų užrašyti: "Puikus gėrimas, gesinantis visus sielos gaisrus. Reikalui esant, taip pat tinkamas užkurti kūrybinę ugnį".

– Florijonai, – sakau – ar nepagalvojai apie "ŽMONOS" trauktinę?

– Neverta. Tokiam gėrimui reikėtų specialaus butelio, iš kurio galima išvarvinti tik vieną lašą per dieną. Per daug gamybinių keblumų.

"DIRVAI" AUKOJO:

J.Balys, Lisle, IL	25
J.Balbatas, Cleveland, OH	20
V.Džigas, Omaha, NE	20
C.Rukuiža, Berwyn, IL	20
E.Bernotas, Cleveland, OH	15
G.Diržys, Woodhaven, NY	15
A.Špakauskienė, Fort M. FL	15
J.Bironas, Livonia, MI	10
D.Liaubienė, Medina, OH	10
R.Čiuberkienė, Clev., OH (gauta "Dirvos gegužinėje")	10

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame.

Dr. Jonas BALYS – Lietuvos Mokslų akademijos užsienio narys

Jonas Balys

PRIE LĖVENS KRANTŲ

(Senujų laikų epopėja)
[VADAS. Graikų mūza Klijo (Clio) pasakoja apie istorinius įvykius

Pilis Karsakiškio ant kranto Lėvens
Rygos brolius ne kartą sulaikė.
Jų plieno kalpokai į smegenis smigo
Nuo smūgių lietuviškų kuokų*.

Kupiškio pilį gilus perkasas saugo,
Vakaruos yra klampi bala.
Upelė Kupa, kadais' didelė upė,
Į Lėvenį vandenį neša.

Visur tik miškai, ta Žalioji Giria**
Ažuolus tvirtus augino.

Jie tiko gerai pilių sienoms suremti
Ir žemdirbio kukliai pirkelei.

Iš seno mokėta namie surauginti
Putojantį gelsvą alutį,
O ponai išrado Maušos karčemas
Ir pelno iš to daug turėjo.

Miškiniai ir kaukai

Ir laumės klastuolės

Pirtyse ir jaujos' gyveno.

Jų pinklių ir monų bailiai tik bijojo,

Drąsiam bernui – tik pramoga buvo.

Į Rygą jie veždavo vašką parduoti
Ir kailius, ir pluoštą linelio,
Dėvėjo sermėgas, lino marškinius ilgus,
Kvolduotus sijonus – jų žmonos.

Nebuvo grandinių krūtinei varžyti,

Tai dainos laisvai ten skambėjo,

Nieks nesuprato "Dominus vobiscum",

Bet velnio bijoti pradėjo.

Narsus Rimgaudas mušė totorius ir rusus,
Pastojo jiems kelią Kernavėn.

Sūnus Mindaugas ten sau sostinę įkūrė
Ir jungė aukštaičių gentis.

Atplaukia ricieriai iš tolimo krašto

Su kardu ant apsiausto balto.

Jie skelbė brolybę, kartais pasirėmę,

Vergiją jie siūlė už taiką.

Gabijai dievaitei ne kartą aukėjo
Europos ricierių pagautą.

Jie troško garbės ir aukšto dangaus
Praliedami kraują pagonių***.

MINDAUGIADA

–Tėveli, pamokyk mane, kaip reik kardą vartoti,
Man greit bus penkiolika metų,–

– rašė tėvą paaugęs jo sūnus Ruklys,

Prisidengęs su vokišku skydu.

Mindaugas:

–Mūsų nėra taip daug,
Kad kartais apsigintumėm,
Gudrybės čia reikia, sūneli.
Pasiimki tą knygą, kur atvežė dėdė,
O popas pamokys skaityti.

– Aš išmoksiu tą lapą šiai dienai užduotą,
Bet pirmiau leisk man jodinėti.

Aš turiu jau ir lanką, ir kodį vilyčių,

Tik kardo man reikia aštrausio.

Tokios kreivos tos raidės
Kaip rusinai išrašo,

(Nukelta į 12 psl.)

CENTRAL

Heating and Air Conditioning Company

24 Hr. Service & Installation

\$ 100.00 OFF - NEW FURNACE

\$100.00 OFF - NEW AIR CONDITIONER

10 % OFF - ANY SERVICE CALL

Call now: 1-216-731-9400

Laiškai "Dirvai"

TAUTINIAI DRABUŽIAI – NE UNIFORMA!

Zuzana Juškevičienė

Prieš kurį laiką Čikagos lietuvių spaudoje tiesiog audra kilo dėl gana įžulaušusio pasikėsinimo į lietuvių tautinių drabužių savitumą. Reikalas itin svarbus, nes tautiniai drabužiai – neįkainojamas visos tautos dvasinis turtas, jos išskirtinumo ženklas. Visų mūsų pareiga šį tautos turtą saugoti nuo svetimų apnašų bei bandymų suvienodinti ir kaip brangenybę perduoti ateities kartoms. Tad apibendrinant prieš kurį laiką vykusius svarstymus, tenka pasisakyti ir "Dirvoje".

Kaip žinome, žurnalistas nėra ir negali būti visų sričių žinovas, tad jis turi išsiaiškinti svarstomą klausimą, tarėdamasis su specialistais, pasitelkdamas reikiamus duomenis. Po ranka turiu tautodailininkų Antano ir Anastazijos Tamošaičių knygą "Lithuanian National Costume", 1979 m. išleistą Kanadoje, Toronte. Perskaičiau ir žymios kanklininkės, tautinio meno žinovės Onos Mikulskienės straipsnį "Rusai niekina mūsų tautos meną", atspausdintą "Naujienose" 1980 m. gegužės 1 d. O. Mikulskienė išvardija faktus, liudijančius, kad sovietų režimas naikino mūsų tautos meną. Giliai apgailestaudama dėl šios nelaimės, ji rašo: Mūsų moteriškoms širdims didžiausias skausmas, kad rusai įniko reformuoti mūsų žaviuosius tautinius drabužius ir jau gana toli pažengė. Lietuvos merginos apkarstytos visokiais blizgučiais ir šoka ne tai lietuviškus, nei tai rusiškus tautinius šokius."

Ačiū Dievui, kad blogio imperija sugriuvo anksčiau, nei suspėjo galutinai nužudyti tautos sielą – sunaikinti

jų savitumą. Dabar tenka budėti, kad tik patys sau nepakenktume...

Apie tautinius drabužius rašo ir kita tautodailės reikalų žinovė G.E. Kazokienė. Jos straipsnis 1997 m. atspausdintas Australijos lietuvių spaudoje – "Mūsų pastogėje". G.Kazokienė aiškiai pasisako už tinkamą tautos atstovavimą – išieginiais, o ne kasdieniniais drabužiais. Ji nurodo: "Visos žemdirbių tautos dirbo tuos pačius darbus: arė, sėjo ir pjovė, tačiau reprezentuoja save ne darbo drabužiais, bet išieginiais – tautiniais." Ir tai suprantama, nes kas gi eina į svečius apsivilkęs darbiniais drabužiais.

Tačiau nežiūrint tautinių drabužių žinovų pasisakymų, pasitaiko gana didelių, tiesiog nedovanotinių iškraipymų. Tenka giliai apgailestauti, kad į tokią bėdą per neapdairumą pakliuvo ir Lietuvos Vyčių tautinių šokių grupė. Dar labiau apmaudu, kad tai – prestižinė grupė. Ji jau keliasdešimt metų pasigėrėtina atstovauja Lietuvą bei Amerikos lietuvių pasaulyje ir ne kartą pelnė ovacinį įvertinimą. O štai šiemet Lietuvos Vyčių tautinių šokių grupė išėjo ne tik į lietuvių sceną, bet ir į kitataučių pasaulį – į Čikagos mieste surengtą tautų pasirodymą ne išieginiais, puošniais, bet žemaičių krašto darbo drabužiais. Negana to, šie drabužiai visų buvo vienodi, lyg uniformos. Šokėjos vietoje puošnių karūnų savo auksaplaukes galvutes buvo pridengusios "čepčiukais". Tad visai suprantama, kad žiūrovus toks pasirodymas nei tinkamai nuteikė, nei pradžiugino, o reikalo žinovus tiesiog išgąsdino, nes vi-

sas vaizdas padvelkė sovietmečiu – okupanto kėslais prieš tautą...

Tad ir pasipylė protesto straipsniai spaudoje. Tautinio drabužio pavertimas uniforma yra jo suniekinimas! Senovės Lietuvoje tekstilės fabrikų nebuvo. Todėl žmonės, ypač kaimuose, patys verpė, audė, ir namuose siuvosi rūbus. Kiekvieno tautinio drabužio audinys buvo daugiau ar mažiau skirtingas – net tame pačiame etnografiniame krašte. Kiekvienas tautinis drabužis yra individualus meno kūrinys, bet ne fabriko gaminys!

Tenka su pasididžiavimu tarti, kad lietuvių moterų tautiniai drabužiai, palyginus su kitataučių, labai ryškiai išsiskiria menišku spalvų ir atspalvių derinimu bei rašto komponavimu. Jie atspindi lietuvių moters subtilų tautinį charakterį. Trumpai tariant, lietuvių moterų tautiniai kostiumai yra tikras tautos pasididžiavimas! Tad visiškai nepateisinama, turint šitokią puošnų drabužių, kažkodėl palikti jį skrynioje dūlėti, o išieigai – reprezentacijai apsivilkti darbo drabužiais.

Mūsų tautinė ambicija, tautinė sąžinė neleidžia tylėti. Ji įtaigoja aštriai protestuoti prieš šį akibrokštą, nes tokios "reprezentacijos" pateisinti negalima. Negalima ir šio apmaudaus nesusipratimo nutylėti, nes tylą aiškiai reikštų tik pritarimą, kaip sakoma, tik "žalią šviesą" savajai tautinei niveliacijai. Tad daugiau dėmesio ir pagarbos tautiniams drabužiams ir tautos atstovavimui!

Susumavus tautodailės autoritetų pasisakymus, tenka kviesti visas tautinių šokių

grupes ir jų vadovus, turinčius šitokių suunifurmintų "tautinių drabužių", kuo greičiausiai jų atsisakyti, nežiūrint medžiaginių nuostolių. Šitaip pasielgti diktuoja sveika logika ir atsakomybė už savo tautos kultūros išsaugojimą. Priešingu atveju, tautai būtų padaryta didelė žala ir skriauda.

"TAUPA"

bus uždaryta
Darbo dienos
savaitgalį:

šeštadienį, rugsėjo 5-ą;
sekmadienį, rugsėjo 6-ą
pirmadienį, rugsėjo 7 d.

"Taupos" adm.

Su giliu liūdesiu pranešame apie mūsų mylimos motinos ir močiutės

A. † A.

EUGENIJOS NIKOLSKYTĖS- EIDIMTIENĖS

mirtį. Ji gimė 1918 m. sausio 6 d. Kaune. 1949 m. atvyko į JAV. Ištekėjo už a.a. Felikso Eidimto. Gyveno Boston, MA, Cleveland, OH, o paskutiniu laiku – Los Angeles, CA. Š.m. rugpjūčio 22 d. ten ir mirė.

Šeima, kiti artimieji ir pažįstami atsišveikino su velione rugpjūčio 25 d. laidotuvių namuose. Velionės pageidavimu, jos kūnas buvo sudegintas.

Jos liūdi:

dukterys –

Elena Eidimtaitė ir Liucija Faraš
bei anūkė Emma Faraš

A. † A.

FILOMENAI TARULIENEI

mirus, velionės dukrai HALINAI BAGDONIENEI, dukraitei AUDRONEI PETRUŠIENEI su vyru VYTENIU ir šeima bei kitiems giminėms, reiškiamo nuoširdžią užuojautą ir liūdimę kartu.

Bronė Miklienė

Auksė ir Rimas Vaičiuliai
Rūta ir Andrius Pužauskai

A. † A.

JONUI PAULIUKEVIČIUI

Lietuvoje mirus, velionio seseriai KAZIMIERAI LAIKŪNIENEI reiškiamo nuoširdžią užuojautą.

Bronė Miklienė

Nepriklausomos Lietuvos sporto veteranė, Pirmosios Lietuvos tautinės olimpiados dalyvė

A. † A.

SOFIJA KLİBAVIČIŪTĖ – BALTRŪNIENĖ

mirė Lietuvoje. Sūnui PETRUI su šeima bei artimiesiems reiškiamo nuoširdžią užuojautą.

Bronė Didžiulytė – Miklienė

Tautiniai rūbai – skautiškoje Kaziuko mugėje Klyvlende.

J. Jasaičio nuotr.

MŪSŲ MIESTE IR JO APYLINKĖSE

RENGINIŲ KALENDORIUS

- RUGSĖJO 12 d., šeštadienį, 3 v.p.p. – Antano Nasyčio poezijos knygos pristatymas Dievo Motinos parapijos svetainėje.
- SPALIO 8-11 d. d. – JAV LB Tarybos sesija.
- SPALIO 10 d. – Baltijiečių draugystės vakaras. Rengia Klyvlendo (Cleveland, OH) baltijiečių komitetas.
- SPALIO 17 d. – Lietuvos partizanų ansamblio "Girios aidai" koncertas Dievo Motinos parapijos didžiojoje salėje.
- SPALIO 24 d. 7 v. v. – "Exultate" choro rudens pokylis Dievo Motinos parapijos didžiojoje salėje.
- LAPKRIČIO 7 d. – "Lietuvių dienos". Rengia LB Cleveland, OH apylinkė. Hamilton "Aukuras" Dievo Motinos parapijos salėje parodys V. Alanto 3 veiksmų komediją "Šiapus uždangos".
- LAPKRIČIO 15 d. – nuo 11:30 iki 3:30 v.p.p. – šv. Jurgio parapijos rudens festivalis.
- LAPKRIČIO 21 d. – Lietuvos kariuomenės atkūrimo 80-mečio minėjimas Lietuvių namuose. Rengia Klyvlendo ramovėnai.
- LAPKRIČIO 28 d., 7 v.v. – JAV LB Kultūros premijų šventė. Rengėjai – JAV LB Klyvlendo apylinkė.

- GRUODŽIO 19-20 d. – šv. Jurgio parapijos kalėdinių kepinių pardavimas.
- GRUODŽIO 24 d. 9:30 – Bendros Kūčios šv. Jurgio parapijos salėje.
- GRUODŽIO 31 d. – Naujųjų Metų sutikimas Lietuvių namuose.

JURGINĖS PADANGĖJE

Rugsėjo 6 d., sekmadienį, šv. Jurgio parapija švęs Šiluvos Dievo Motinos šventę su ypatingomis apeigomis po Sumos. Visus kviečiame dalyvauti šiose apeigose Dievo Motinos apsireiškimui Šiluvoje prisiminti.

Rugsėjo 13 d., sekmadienį, po Sumos šv. Jurgio parapija pagerbs pusryčiais visus senelius. Jaunesnius parapijos narius kviečiame padėti, ruošiant senelių pusryčius, o po to – sutvarkyti patalpas.

Prasidėjus naujesiems mokslo metams, šv. Jurgio parapijos šeimas prašome suteikti klebonijai žinias apie mokyklas, kurias jų vaikai lankys šiemet. Jei jie mokysis viešosiose mokyklose, kur lankys tikybos pamokas? Norėtume žinoti, kurie vaikai priims Pirmąją Komuniją arba Sutvirtinimo Sakramentą. Šv. Jurgio parapija neturi savo mokyklos, bet jai rūpi vaikų religinis auklėjimas.

Rugpjūčio 16 d., sekmadienį, po Sumos šv. Jurgio

parapijos klebonas kun. Juozas A. Bacevičius buvo pagerbtas salėje jo gražios sukakties proga. Jis atšventė 10 metų nuo paskyrimo šios parapijos klebonu. Jam sugiedota "Ilgiausių metų" ir pasiūlyta puikiu tortu.

Rugsėjo 26 d., šeštadienį, per 5:30 v.p.p. Mišias šv. Jurgio parapijoje bus teikiamas Ligonų Sakramentas.

KVIEČIAME APLANKYTI

Rugsėjo 1-26 d., 9:30 – 5 v.p.p. – Gamtos fotonuotraukų paroda. Nature Photo Exhibit by Ed Saus, Brecksville Nature Center. [važ. iš Rt. 91. Tel. 440 526-1012.

Rugsėjo 4 d. – Senelių diena. Senior Celebration Day. Cleve Metroparks Zoo, 3900 Wildlife Way. Nuo 55 m. ir vyresniems – nemokamai. Tel. 216 661-6500, ext. 290.

Rugsėjo 4 - 6 d. – Metinis lenkų festivalis. Annual Polish Heritage Festival. St. John Cantius Church, 906 College Ave. Tel. 216 781-9095.

Rugsėjo 5 - 7 d. – Aviacijos šventė. Cleve National Air Show. Vartai atidaromi nuo 9 v.r., o programa pradeda 11:00 v.r. Burke Lakefront Airport. Dalyvaus garsieji "Thunderbirds" – JAV oro pajėgų pažiba, lakūnai

bei parašiutininkai. Tel. 216 781-7469.

Rugsėjo 6 d., 8 v.v. – džiazas koncertas BP amfiteatre. Jazz Sounds with Rachelle Farrell. Cleveland Metroparks Zoo, 3900 Wildlife Way. Tel. 216 351-6500.

Rugsėjo 6 - spalio 2 d., 9:30 v.r. – 5 v. p.p. – Gamtos dailės paroda. Nature Art Display, Garfield Park Nature Center, Garfield Hts. Tel. 216 341-3152.

Rugsėjo 10 d. – nemokamas ikimokyklinio amžiaus vaikų regėjimo ir suaugusių glaukomos patikrinimas. Preschool Vision & Adult Glaucoma Screening, 9:30-11:30 v.r. ir 1:30-3:30 v.p.p. 1009 East 101 St. Tel. 216 791-8118. Būtina užsiregistruoti iš anksto.

Rugsėjo 11 d., 7 - 8:30 v.v. – Saulėlydžio iškyla. Sunset Stroll. North Chagrin Nature Center. Iš Rt. 91, Mayfield Vlg. Tel. 440 473-3370.

Rugsėjo 12 d., 10 v.r. – 3 v. p.p. – "Dainuojantieji angelai". Naujų kandidatų patikrinimas. The Singing Angels. Masonic Temple, East 36 St. & Euclid ave. Tel. 216 621-5117.

Rugsėjo 12 d., 9:30 v.r. – 5 v. p.p. – medžio raizinių paroda. Woodcarving Exhibit & Demonstration. NCNC. Iš Rt.91, Mayfield Vlg. Tel. 440-473-3370. Ger. J.

Kviečiame į VINCO GELGOTOS VYRŲ KIRPYKLĄ

Apkirpimo kaina – \$5.00.
[vairus stilius – pagal pageidavimą.
Dirbame: pirm. - penkt. nuo 7:30
iki 5:30 val., šešt. - nuo 7:30 iki 5:00 val.
687 E. 185th St. Tel. (216) 481-5981.

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available worldwide

EXPERTS ON TRAVEL TO EAST EUROPE

passports * visas * prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY
FOR OVER 35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095

Telefonas: 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Pirmieji naujo (dar neišspausdinto) "Dirvos" numerio skaitytojai: administratorius Juozas Biliūnas ir tekstų rinkėja Giedrė Kijauskienė.

J. Jasiūno nuotr.

Rita Staškutė-Zvirblienė

Born To Travel

26949 Chagrin Blvd. #103 (Ohio Savings Building)
CLEVELAND, OH 44122
Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980
Fax: (216) 831-5028

LIETUVA – 1998

Skrydžiai į Vilnių – geriausiomis kainomis
Atstovaujame FINNAIR, SAS ir kitas oro linijas.
Bendradarbiaujame su "Lietuvos avialinijomis".

MATAS & ASSOCIATES

RITA MATAS • Broker • G.R.I. • Licensed Real Estate Appraiser

17938 Neff Road
Cleveland, OH. 44119
(216) 486-2530

2412 Cedarwood Road
Pepper Pike, Oh. 44124
(216) 473-2530

ADV. VYTAS MATAS teisinis patarėjas

DIRVA

PRIE LĖVENS KRANTŲ

(Atkelta iš 9 psl.)

Ir kas gi jas išsigalvojo?
Kodėl niekas mūsiškių
Nei skaito, nei rašo,
Tai vienuolių yr' darbas su knygom.

Išdavikas už maišą sidabro nakčia
Vorutos vartus atidarė.
Treniotą su sėbrais įleido.
Kaip vagys jie sėlino nakties tamsoje,
Kol pasiekė vado buveinę.
Pekliškai šypsojosi lūpos Treniotos,
Kai pervėrė Mindaugo širdį.
– Galas tebūnie tam prakeiktam Reksui! –
Dantis sukandęs jis tarė.

Mikliai kardą vartojo jaunasis Ruklys,
Net prityrę kareivos stebėjos.
Tik jaunos jo jėgos išseko greičiau,
Senieji vilkai nugalėjo.

Du nekaltu jaunuoliu nuskynė tada –
Nebus paveldėtojo sostui.
Bet neilgai mėgėjos Treniota valdžia,
Nepilnus tik dvejetą metų

Štai vaidila senas pravirkdė kankles,
Giedodamas išmintį seną:
"Kas kardą pakėlė, nuo kardo ir žus,
Jei kraują dėl keršto praliejo."

Treniota savo žmonai:

–Ko tu laikeisi su Reksu****,
Ko nuo jo nepabėgai?
Ar žavėjo karaliaus vainikas?
Savo pusbrolius jis juk išžudė,
Troško senis vainiko iš Romos.
Saulutė:

–Jis norėjo garbės savo žemei,
Ramybės ir laisvės visiems.
Su žudikais juk tu susidėjai,
Aš bijojau tavęs ir bijau****.

Skambinkite į Lietuvą iš bet kur ir bet kada už
45 centus už minutę

Skambinkite Telegroup atstovui
ATLANTIC EXPRESS CORP.
dėl platesnės informacijos ir telefono
pajungimo. 9.9 c. skambučiams JAV. **CALL BACK SERVICE**

SKAMBINKITE TEL. 1-888-615-2148

Taip pat persiunčiame ir pristatome siuntinius Lietuvoje,
Latvijoje, Estijoje, Rusijoje, Ukrainoje, Karaliaučiaus sr.
ir Lenkijoje. Persiunčiame pinigus.
Užsisakykite amerikietiško maisto komplektus.

IŠ TOLIAU SKAMBINKITE: 1-800-775-7363

ATLANTIC EXPRESS CORP. ATSTOVAS CLEVELAND'e
LITMA IMPORT-EXPORT, Inc. Skyrius dirba:
639 East 185 Str., Cleveland, OH 44119 II-V 10AM - 6PM
Tel. 216-481-0011 VI 10AM - 3PM

P.S. TIRE Inc.

Complete Front End Service

481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts,
Mufflers, lube oil and Filter

• Buy any 4 tires and receive a P.S. Tire hat!

OPEN

Mon.-Fri.: 8 am to 6 pm

866 E. 200 th St.

Sat.: 8 am to 4 pm

Cleveland, Oh. 44119

Paul Stefanac

–Aš Treniota, Žemaičių valdovas,
Kuo blogesnis už Reksą esu?

Mesk nuo kaklo tą vokiečių kryžių,
Grįžk atgal su manim į namus.

– Tu išvyk svetimtaučius iš dvaro,
Būk taikingas čionai su visais.
Lai žemaičiai, kartu su aukštaičiais,
Kurs galingą naują Viešpatiją.

EPILOGAS. Mūza Kaliopė

– Taip tęstis toliau nebegali!
Kalbėjo išminčiai ir žyniai tautos.
Pakluso jų žodžiams kilnieji,
Ir kruvinas kerštas nuščiuvo.

Dievai davė kraštui protingą Traidenį,
Valdė kraštą keliolika metų*****.
Apsigynė nuo priešų, pamiršo kerštus,
Kraštas džiaugėsi ramybe ir turtais.

Paiškinimai:

* Čia minimos lietuvių
kovos su Kalavijuočių ordi-
nu. Seniausias ginklas buvo
kuoka arba buožė. Tai tvirto
medžio šaka ar šaknis, kurios
vienas galas – storesnis.

** Žalioji Giria – visas
miškų kompleksas Panevė-
žio, Joniškėlio ir Vabalninko
sritį, apie 9000 ha ploto. (Žr.
LE, XXX, 166 p.)

*** Palestinoje įkurtas
Kryžiuočių ordinas ligoniams
slaugyti, saracėnų išvytas iš
Palestinos, įsikūrė Pabaltijo
kraštuose ir kovojo su tada
dar pagoniais – senaisiais
prūsais, žemaičiais ir lietu-
viais. Buvo dvi jų šakos: kry-
žiuočiai, įsikūrę Elbinge (sen.
prūsų – Trušo), vėliau Ma-
rienburge ir 1255 pasistatė
pilį Karaliaučiuje (sen. prūsų

– Tvankstė).

**** Mindaugo laikas
savo romanuose vaizdavo
Juožas Kralikauskas davė
Mindaugui pravardę – Rek-
sas. Neva bendraamžiai jį
taip vadinę. Tas vardas ir čia
pavartotas (iš lot. "rex" - ka-
ralius).

***** Mindaugo žmo-
na per krikštą gavo Mortos
vardą ir pasižymėjo dideliu
pamaldumu. Jos jaunesnioji
sesuo, kurios vardo kronikos
nemini (baladėje ji vadinama
Saulute), aplankė seserį Min-
daugo pily ir buvo laikoma jo
dviejų paauglių sūnų auklėto-
ja. Ji patiko Mindaugui, kuris
nebenorėjo Jos paleisti.

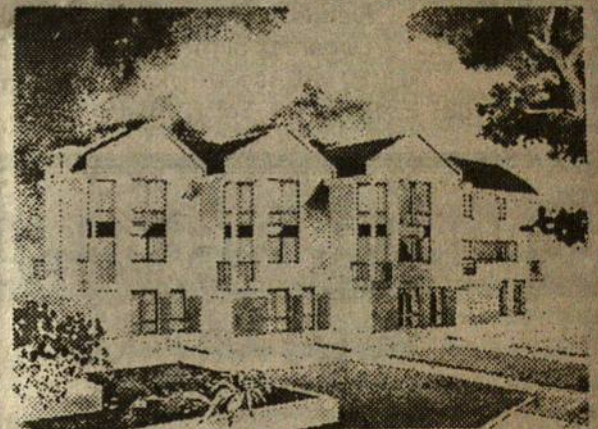
***** Mindaugo apsi-
krikštijimas neapsaugojo
Lietuvos žemių nuo tolimes-
nių puldinėjimų net iki pa-
žalgirio mūšio 1410 m. Pa-
galiau po ilgų vidaus kovų ir
sąmyšių Kernavės kunigaikš-
tis Traidenis atnešė kraštui
ramybę ir tvarką. Jis valdė
1270-82 metais.

AMERIKIEČIAI STATO NAMUS LIETUVOJE!

FOR SALE IN VILNIUS (ŽVĖRYNAS)

New luxury townhomes in a park-like setting
only minutes from the center of VILNIUS

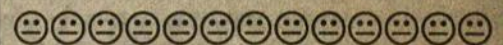
Western quality construction
All conveniences
3-4 bedrooms, 3 1/2 baths
Fully equipped kitchen
Large living room with fireplace
Formal dining room
Two-car garage
Much more...
Prices from US \$285,000

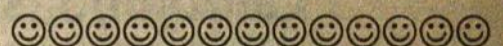
For more information, call Bishop Associates
in McLean, Virginia, tel. 703-506-9851 or fax 703-506-9852

LITHUANIAN CREDIT UNION

**IEŠKODAMI
PASKOLOS,
PIRMIAUSIA
PASKAMBINKITE
MUMS.**

TELEFONAS 216.481.6677 <> E-MAIL TAUPA@AOL.COM

767 EAST 185th STREET CLEVELAND OHIO 44119

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį

ir ketvirtadienį ----- 9:00v.r. - 4:00p.p.

penktadienį ----- 9:00v.r. - 6:00p.p.

šeštadienį ----- 9:00v.r. - 12:00p.p.

sekmadienį parapijoje ----- 11:00v.r. - 12:00p.p.

Kiekviena tauporąji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000